

GUVERNUL REPUBLICII MOLDOVA

HOTĂRÂRE nr. ____

din _____ 2024

Chișinău

Pentru aprobarea proiectului de lege privind modificarea unor acte normative (sporirea celerității procedurilor de expropriere)

Guvernul HOTĂRĂȘTE:

Se aprobă și se prezintă Parlamentului spre examinare proiectul de lege privind modificarea unor acte normative (sporirea celerității procedurilor de expropriere).

Prim-ministru

DORIN RECEAN

Contrasemnează:

Viceprim-ministru,
ministrul dezvoltării
economice și digitalizării

Dumitru ALAIBA

Ministrul infrastructurii
și dezvoltării regionale

Andrei Spînu

Ministrul energiei

Victor Parlicov

Ministrul finanțelor

Petru Rotaru

Ministrul justiției

Veronica Mihailov-Moraru

PARLAMENTUL REPUBLICII MOLDOVA**LEGE****privind modificarea unor acte normative
(sporirea celerității procedurilor de expropriere)**

Parlamentul adoptă prezenta lege organică.

Art. I. – Articolul 20 din Codul fiscal nr. 1163/1997 (republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, ediție specială din 8 februarie 2007), cu modificările ulterioare, se completează cu litera d⁹) cu următorul cuprins:

„d⁹) sumele primite de către persoanele fizice sau juridice ca despăgubire pentru bunurile expropriate pentru cauze de utilitate publică;”.

Art. II. – Legea exproprierii pentru cauză de utilitate publică nr. 488/1999 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2000, nr. 42-44, art. 311), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează:

1. Articolul 4 va avea următorul cuprins:

„**Articolul 4.** Expropriatorul

(1) Pentru lucrările de interes național, expropriator, în sensul prezentei legi, este statul, prin organele lui abilitate sau prin persoane special desemnate conform legii.

(2) Pentru lucrările de interes local, expropriator, în sensul prezentei legi, este unitatea administrativ-teritorială al cărei organ competent a declarat utilitatea publică, potrivit prevederilor art. 6. În cazul în care la declararea utilității publice potrivit art. 6 alin. (1) lit. c) și d) au existat divergențe, în urma cărora utilitatea publică a fost declarată de către Guvern sau, după caz, de către consiliul raional, expropriator este unitatea administrativ-teritorială pe al cărei teritoriu administrativ se află obiectul exproprierii. În toate cazurile, unitatea administrativ-teritorială este reprezentată în procedurile privind exproprieria de către consiliul local, în calitate de autoritate publică ce este titulară a dreptului de administrare a patrimoniului unității administrativ-teritoriale sau de către persoana special desemnată conform legii.”

2. Articolul 5:

alineatul (1):

la litera e), după textul „canalizare,” se introduc cuvintele „epurare și evacuare a apelor uzate,”;

la litera k), cuvintele „acumularea și înmormântarea” se substituie cu cuvintele „stocarea temporară a”.

3. La articolul 7, cuvintele „Ministerului Economiei” se substituie cu cuvintele „Ministerului Dezvoltării Economice și Digitalizării”.

4. Se completează cu articolul 8¹ cu următorul cuprins:

„**Articolul 8¹**. Excluderea/retragerea din circuitul agricol sau silvic a terenurilor afectate de lucrările de interes național

(1) Excluderea/retragerea din circuitul agricol sau silvic a terenurilor afectate de lucrările de interes național este:

a) definitivă, în cazul terenurilor afectate permanent de lucrările de interes național;

b) temporară, în cazul terenurilor afectate pe durata lucrărilor de interes național.

(2) Excluderea din circuitul agricol sau silvic a terenurilor afectate de lucrările de interes național se va efectua fără compensarea pierderilor generate de excludere.”

5. Articolul 9:

la alineatul (1), textul „10 zile de la publicarea actului de declarare a utilității publice” se substituie cu textul „12 luni de la publicarea actului de declarare a utilității publice, cu posibilitatea prelungirii acestuia în cazuri justificate”;

se completează cu alineatele (1¹) și (1²) cu următorul cuprins:

„(1¹) După declararea utilității publice, expropriatorul asigură efectuarea complexului de lucrări cadastrale și de organizare a teritoriului (identificarea bunurilor proprietate privată, delimitarea proprietății publice, corectarea erorilor comise la atribuirea terenurilor proprietate publică, modificarea planurilor cadastrale, elaborarea planurilor geometrice, formarea bunurilor imobile, elaborarea proiectelor de organizare a teritoriului, după necesitate, elaborarea studiilor pedologice și întocmirea dosarelor de schimbare a categoriei de destinație a terenurilor), evaluarea despăgubirilor și întocmirea informațiilor sistematizate privind transmiterea în proprietatea/folosința statului a bunurilor imobile ce constituie obiecte ale exproprierii.

(1²) Concomitent cu identificarea proprietarilor și/sau, după caz, a titularilor de alte drepturi asupra bunurilor imobile ce constituie obiecte ale exproprierii, la cererea expropriatorului se instituie:

a) interdicția de înstrăinare sau grevare a bunurilor imobile prevăzute pentru expropriere, exceptând transmiterea respectivelor bunuri imobile în proprietatea sau în folosința statului/unității administrativ teritoriale. Notarea interdicției de înstrăinare a obiectelor exproprierii se efectuează în registrul bunurilor imobile de către organul cadastral, cu prezentarea de către expropriator a listei bunurilor afectate de expropriere;

b) interdicția eliberării actelor permissive pentru executarea lucrărilor de construcție pentru bunurile imobile – obiect al exproprierii.”;

la alineatul (2), cuvintele „este în drept să-și dea” se substituie cu cuvintele „despre dreptul său de a-și da”;

alineatul (4) va avea următorul cuprins:

„(4) În cazul exproprierii de locuință sau teren, expropriatorul poate opta pentru plata unei despăgubiri către proprietarul actual al bunurilor respective sau, după caz, poate propune acestuia în proprietate o altă locuință sau un alt teren, cu achitarea diferenței de valoare, reieșind din rapoartele de evaluare la preț de piață a bunurilor supuse schimbului.”;

se completează cu alineatele (6)-(9) cu următorul cuprins:

„(6) În termen de 45 de zile de la data primirii propunerii prevăzute la alin. (1), proprietarii și titularii altor drepturi reale asupra bunurilor ce se propun a fi expropriate au obligația prezentării la sediul reprezentantului expropriatorului a documentelor care să ateste dreptul de proprietate/alt drept real pentru stabilirea unei drepte despăgubiri, precum și în vederea determinării tuturor persoanelor interesate ce sunt îndreptățite la acordarea despăgubirii.

(7) În cazul în care persoana interesată își manifestă consimțământul pentru o compensare imediată și echitabilă, acesta urmează a fi exprimat în scris de către persoana respectivă și autentificat notarial, în conformitate cu prevederile alin. (2). Actul prin care se atestă consimțământul persoanei va conține numele și prenumele acesteia, codul numeric personal (IDNP) și data nașterii acestuia, adresa de domiciliu, mențiunea despre oferta de despăgubire acceptată, datele bancare ale proprietarului/ titularului altor drepturi reale, la document anexându-se și actele doveditoare referitoare la existența dreptului de proprietate/ a altui drept real asupra obiectului exproprierii. Nu este necesară autentificarea notarială a consimțământului atestat al autorităților publice corespunzătoare care acționează în numele statului sau a unităților administrativ-teritoriale, în cazurile exproprierii bunurilor proprietate publică.

(8) Dovada dreptului de proprietate/ a altui drept real asupra obiectelor expropriate se face prin orice mijloace de probă admise de lege, în funcție de modalitatea de dobândire a drepturilor - convențională, judiciară, legală, succesorală, înțelegând prin dobândire și constituirea sau reconstituirea dreptului de proprietate în temeiul unor legi speciale.

(9) La cererea scrisă și argumentată a organului care a făcut propunerea de expropriere, care va include precizarea expresă a actelor juridice ce lipsesc și temeiul juridic în baza cărora acestea sunt solicitate, proprietarul/titularul unui alt drept real are obligația să completeze documentația depusă privind calitatea de titular al dreptului de proprietate/ a altui drept real asupra bunului pentru care solicită despăgubirea, în termen de 15 zile de la solicitare. În caz contrar, organul respectiv va consemna în contul său trezorerial pe numele proprietarului/titularului altui drept real despăgubirea, însă eliberarea acesteia se va face numai la data la care proprietarul/titularul altui drept real își va dovedi dreptul, în condițiile prezentei legi.”

6. Articolul 11:

la alineatul (1), textul „30 de zile” se substituie cu textul „60 de zile”;

la alineatul (3), textul „3 proprietari de imobile aleși prin tragere la sorți sau prin vot din numărul proprietarilor de imobile” se substituie cu textul „3 consilieri ai consiliului local”.

7. La articolul 12 alineatul (3), textul „5 zile” se substituie cu textul „15 zile”.

8. Se completează cu articolul 12¹ cu următorul cuprins:

„**Articolul 12¹**. Emiterea hotărârii de stabilire a cuantumului despăgubirii

(1) În baza consimțământului pentru o compensare imediată și echitabilă, exprimat în scris de către proprietarul/titularul altor drepturi reale asupra obiectului exproprierii și autentificat notarial, în conformitate cu prevederile art. 9 alin. (7), sau, după caz, în baza deciziei comisiei adoptate în condițiile art. 12, organul competent sau persoana desemnată în conformitate cu art. 4 care acționează în numele expropriatorului emite o hotărâre prin care se stabilește cuantumul despăgubirii, precum și, dacă este posibil, persoana destinată a acestor sume sau, în cazul existenței mai multor asemenea persoane între care nu există divergențe, cotele din despăgubire la care sunt îndreptățite fiecare din acestea.

(2) Hotărârea de stabilire a cuantumului despăgubirii se emite și își produce efectele și în situația în care proprietarii/titularii altor drepturi reale asupra bunurilor ce se propun a fi expropriate, în termenul stabilit la art. 9 alin. (6), nu prezintă dovada dreptului de proprietate/ a altui drept real asupra bunului sau nu sunt cunoscuți proprietarii actuali/titularii actuali a altor drepturi reale asupra bunului, precum și în situația succesiunilor nedeschise ori a moștenitorilor necunoscuți sau în care nu se ajunge la o înțelegere privind valoarea despăgubirii în termenele stabilite în art. 11.

(3) Determinarea cuantumului despăgubirii se stabilește în baza rapoartelor de evaluare, întocmite în conformitate cu Legea nr. 989/2002 cu privire la activitatea de evaluare.”

9. Se completează cu capitolul III¹ cu următorul cuprins:

„Capitolul III¹

FAZA ADMINISTRATIVĂ DE EXPROPRIERE

Articolul 12². Emiterea deciziei de expropriere

(1) În termen de 15 zile lucrătoare de la data emiterii hotărârii de stabilire a cuantumului despăgubirii, reprezentantul expropriatorului are obligația emiterii actului administrativ individual în baza căruia se va asigura transferul dreptului de proprietate de la expropriat la expropriator – decizia de expropriere, care se

comunică expropriațiilor în condițiile Codului administrativ. În situația în care pe parcursul acestui interval de timp nu au fost consemnate sumele de bani datorate cu titlu de despăgubire expropriațiilor, decizia de expropriere se emite doar după consemnarea acestor sume.

(2) Decizia de expropriere constituie titlu executoriu pentru predarea bunului, atât împotriva celor expropriați, cât și împotriva celor care pretind un drept legat de obiectul exproprierii, până la soluționarea definitivă și irevocabilă a litigiului legat de proprietatea obiectului exproprierii. Contestația asupra deciziei de expropriere nu suspendă transferul dreptului de proprietate asupra bunurilor în cauză, iar reclamantul nu poate formula pe marginea deciziei de expropriere o cerere cu privire la suspendarea executării deciziei, în conformitate cu prevederile art. 214 din Codul administrativ.

(3) Decizia de expropriere se emite și își produce efectele și în situația în care proprietarii bunurilor ce se propun a fi expropriate, în termenul stabilit la art. 9 alin. (6), nu prezintă un titlu valabil sau nu sunt cunoscuți proprietarii, precum și în situația succesiunilor nedeschise ori a moștenitorilor necunoscuți sau în care nu se ajunge la o înțelegere privind valoarea despăgubirii.

(4) Decizia de expropriere se emite și își produce efectele în condițiile prezentei legi, inclusiv în situația în care bunurile sunt supuse unor măsuri asiguratorii de către organele de urmărire penală/executare silită, procuror, judecător de instrucție sau instanțele de judecată ori dacă aceste bunuri sunt grevate de drepturi reale limitate, inclusiv drepturi reale de garanție ca gajul, ipoteca și altele.

(5) În situația prevăzută la alin. (4), cu cel puțin 30 de zile înainte de data emiterii deciziei de expropriere, expropriatorul notifică organelor de urmărire penală/de executare silită, procurorului, judecătorului de instrucție, instanței de judecată și/sau creditorului, faptul că bunul supus măsurilor asiguratorii/procedurilor de executare silită sau care este grevat de un drept real limitat, după caz, face obiectul procedurii de expropriere, solicitându-le să instituie măsurile asiguratorii sau poprirea asupra sumelor care vor rezulta din procedura de expropriere, comunicându-le datele de identificare a bunului, datele de identificare a proprietarilor/titularilor altor drepturi reale asupra bunului, valoarea bunului, precum și orice alte informații necesare pentru organul de urmărire penală/de executare silită, procuror, judecător de instrucție, instanța de judecată și/sau creditor.

(6) În termen de 30 zile de la emiterea notificării prevăzute la alin. (5), organul de urmărire penală/de executare silită, procurorul, judecătorul de instrucție, instanța de judecată și/sau creditorul comunică expropriatorului dacă intenționează să dispună măsurile asiguratorii sau poprirea asupra sumelor care urmează a fi consemnate pe numele proprietarului/titularului unui alt drept real asupra bunului, ca urmare a exproprierii.

(7) În situația în care organul de urmărire penală/de executare silită, procurorul, judecătorul de instrucție, instanța de judecată și/sau creditorul, după

caz, nu răspunde în termenul prevăzut la alin. (6), procedura de expropriere va continua conform prezentei legi, iar sumele rezultate din exproprierea bunului urmează a fi consemnate în contul trezorerial al expropriatorului pe numele proprietarului/titularului unui alt drept real asupra bunului, fără a lua în considerare măsurile asigurătorii instituite de către organul de urmărire penală/de executare silită, procuror, judecător de instrucție, instanța de judecată sau dreptul real limitat al creditorului asupra obiectului exproprierii.

(8) În situația prevăzută la alin. (7) măsurile asigurătorii asupra bunului, respectiv dreptul real limitat încetează de drept odată cu transferul dreptului de proprietate către expropriator.

(9) În situația în care organul de urmărire penală/de executare silită, procurorul, judecătorul de instrucție, instanța de judecată și/sau creditorul comunică intenția de a dispune instituirea măsurilor asigurătorii/poprirea asupra sumelor rezultate din exproprierea bunului, expropriatorul va consemna sumele pe numele proprietarului bunului, concomitent cu instituirea respectivelor măsuri de către autoritatea/persoana abilitată prin lege să realizeze măsurile date.

(10) Prin derogare de la prevederile art. 139 alin. (1) din Codul administrativ, transferul dreptului de proprietate asupra bunurilor din proprietatea privată a persoanelor fizice sau juridice în proprietatea publică a expropriatorului operează de drept la data emiterii deciziei de expropriere de către expropriator, ulterior consemnării sumelor aferente despăgubirii.

(11) În cazul exproprierii unor terenuri cultivate, intrarea în posesia asupra acestora se va face numai după ce recolta a fost strânsă, cu excepția cazului în care în valoarea despăgubirii a fost cuprinsă și valoarea recoltei nestrânse.

Articolul 12³. Consemnarea și plata despăgubirilor

(1) Plata despăgubirilor pentru obiectele exproprierii se face în baza unei cereri a persoanei interesate, ținându-se cont de quantumul stabilit în hotărârea prevăzută la art. 12¹. Plata despăgubirilor urmează a fi făcută într-un termen de cel mult 15 zile lucrătoare de la recepționarea cererii persoanei interesate.

(2) În cazul în care persoanele interesate nu depun cererea potrivit prevederii de la alin. (1), expropriatorul va notifica acestora sumele propuse pentru plata despăgubirilor și le va consemna în contul trezorerial al expropriatorului pe numele proprietarului. Despăgubirile vor fi eliberate în condițiile prezentei legi.

(3) În cazul în care despăgubirile referitoare la același bun sunt cerute în concurs sau în contradictoriu de mai multe persoane aparent îndreptățite, despăgubirile se vor consemna pe numele tuturor, urmând să fie împărțite potrivit legii. Despăgubirea va fi eliberată numai titularilor drepturilor dovedite prin acte autentice și hotărâri judecătorești definitive și irevocabile sau prin certificatul de moștenitor eliberat de notarul public. Eventualele litigii amână eliberarea despăgubirilor consemnate.

(4) În situația în care proprietarul bunurilor a decedat, despăgubirea se va consemna pe seama defunctului. Despăgubirile vor fi eliberate numai moștenitorilor care își vor dovedi calitatea prin modalitățile prevăzute de lege.

(5) În situația în care bunurile expropriate fac obiectul unei succesiuni, iar moștenitorii nu sunt cunoscuți sau nu pot prezenta certificat de moștenitor, dacă procedura succesorală este deschisă, despăgubirea se va consemna pe seama succesiunii. În situația în care procedura succesorală nu este deschisă, un reprezentant al expropriatorului este îndreptățit să solicite informații asupra deschiderii succesiunii, iar suma reprezentând despăgubirile va fi consemnată pe seama succesiunii. Despăgubirile vor fi eliberate numai moștenitorilor care își vor dovedi calitatea prin modalitățile prevăzute de lege.

(6) În cazul altor situații litigioase decât cele prevăzute la alin. (2) și (3), sumele aferente exproprierii se consemnează pe numele persoanelor aflate în litigiu, urmând a fi plătite în condițiile prezentei legi.

(7) La cerere, despăgubirea va fi eliberată inclusiv expropriațiilor care nu sunt de acord cu quantumul stabilit, proporțional cu cota-parte deținută, dacă s-a făcut dovada drepturilor acestora asupra obiectului exproprierii. Ulterior, în situația stabilirii unui quantum superior prin hotărâre judecătorească definitivă, expropriatorul va elibera acestor persoane, la cerere, suma reprezentând diferența dintre despăgubirea stabilită de instanța judecătorească și despăgubirea stabilită de expropriator, proporțional cu cota-parte pe care au deținut-o.

(8) În toate cazurile în care expropriatul nu ridică despăgubirile consemnate pe numele acestora în decurs de 5 ani din ziua transferului, se consideră că expropriatul a renunțat la dreptul său, iar despăgubirea consemnată se face venit al bugetului de stat sau al bugetelor locale, după caz, și se transferă de pe contul trezorerial al expropriatorului la bugetul de stat sau bugetul local, după caz.

(9) În cazul în care expropriatul refuză să ridice despăgubirea consemnată pe numele său, refuzul se efectuează în scris și se autentifică notarial, considerându-se că acesta a renunțat la dreptul său, iar despăgubirea consemnată se face venit al bugetului de stat sau al bugetelor locale, după caz, și se transferă de pe contul trezorerial al expropriatorului la bugetul de stat sau bugetul local, după caz.

(10) Expropriatul poate solicita despăgubirile consemnate pe numele său și transferate între timp la bugetul de stat sau bugetul local, după caz, în condițiile alin. (8), doar după ce a fost repus în termen de către reprezentantul expropriatorului în procedura respectivă, în condițiile art. 65 din Codul administrativ.”

10. Denumirea capitolului IV va avea următorul cuprins:

**„Capitolul IV
FAZA JUDICIARĂ ÎN PROCEDURA DE EXPROPRIERE”**

11. Articolul 13:

alineatul (1) va avea următorul cuprins:

„(1) Expropriatul poate contesta direct în instanța judecătorească competență hotărârea de stabilire a cuantumului despăgubirii și/sau decizia de expropriere în situațiile când:

a) expropriatul este nemulțumit de cuantumul despăgubirii determinat prin hotărârea de stabilire a cuantumului despăgubirii în conformitate cu prevederile art. 12¹;

b) expropriatul nu este de acord cu exproprierea parțială, realizată în conformitate cu art. 2 alin. (4).”;

se completează cu alineatele (1¹) cu următorul cuprins:

„(1¹) Acțiunea judiciară se depune în termenul general de prescripție prevăzut în art. 209 alin. (1) din Codul administrativ, care curge de la data la care i-a fost comunicat actul administrativ contestat, sub sancțiunea decăderii. Prin acțiune nu se poate contesta transferul dreptului de proprietate către expropriator asupra obiectului exproprierii, iar exercitarea căilor de atac împotriva hotărârii judecătorești pronunțate de prima instanță nu suspendă efectele deciziei de expropriere și transferului dreptului de proprietate.”;

la alineatul (2), textul „procedurile de expropriere menționate la capitolele II-IV se fac” se substituie cu cuvintele „examinarea cauzelor se face”;

alineatul (3) se abrogă;

se completează cu alineatul (4) cu următorul cuprins:

„(4) Atât procedura de expropriere, cât și lucrările de utilitate publică ce fac obiectul prezentei legi nu pot fi suspendate sau sistate la cererea vreunei persoane care invocă existența unor litigii privind posesia ori proprietatea obiectului exproprierii.”

12. Articolul 15:

la alineatul (1), cuvintele „În caz de litigiu asupra cuantumului despăgubirii” se substituie cu cuvintele „În vederea stabilirii cuantumului despăgubirii”;

se completează cu alineatul (4¹) cu următorul cuprins:

„(4¹) În cazul unei exproprieri parțiale, dacă partea de imobil rămasă neexpropriată va dobândi un spor de valoare ca urmare a lucrărilor ce se vor realiza, experții, ținând seamă de prevederile alineatului precedent, vor putea propune instanței o eventuală reducere numai a daunelor.”;

se completează cu alineatul (6) cu următorul cuprins:

„(6) În toate cazurile, despăgubirea acordată de instanță nu va putea fi mai mică decât cea oferită de expropriator și nici mai mare decât cea solicitată de expropriat.”

13. Articolul 16:

denumirea va avea următorul cuprins:

„**Articolul 16.** Plata despăgubirilor stabilite de instanța de judecată”;

Alineatul (2) se abrogă.

14. Denumirea capitolului V va avea următorul cuprins:

**„Capitolul V
DREPTURILE EXPROPRIATORULUI ȘI EXPROPRIATULUI”**

15. Articolul 18 va avea următorul cuprins:

„**Articolul 18.** Dreptul expropriatorului de renunțare la expropriere și dreptul de preemțiune al expropriatului

(1) Expropriatorul este în drept să renunțe la continuarea lucrărilor pentru cauză de utilitate publică în vederea cărora a inițiat procedurile de expropriere sau, după caz, la exproprierea anumitor bunuri particulare, dacă, la momentul respectiv, nu a avut încă loc transferul dreptului de proprietate asupra bunurilor date.

(2) În cazul renunțării la continuarea lucrărilor pentru cauză de utilitate publică, aceasta se realizează prin adoptarea unui act de renunțare la lucrările pentru cauză de utilitate publică și de abrogare a actului anterior prin care a fost declarată utilitatea publică de interes național sau de interes local. Actul de renunțare se adoptă de către autoritatea care a declarat anterior utilitatea publică a lucrărilor respective.

(3) Publicitatea actului de renunțare la lucrările pentru cauză de utilitate publică se realizează în condițiile art. 8.

(4) Dacă lucrările pentru care s-a făcut exproprierea nu s-au realizat, renunțându-se la acestea în condițiile alin. (1), iar expropriatorul dorește înstrăinarea bunului expropriat anterior sau, după caz, cedarea drepturilor asupra bunului, expropriatul, fost titular de drepturi, are dreptul prioritar de a-l cumpăra la un preț negociabil ce nu poate fi mai mare decât despăgubirea achitată de către expropriator. În acest scop, expropriatorul se va adresa în scris fostului proprietar, oferindu-i pentru răspuns un termen de 30 de zile.”

16. Articolul 19:

alineatul (2) se completează cu textul „Retrocedarea bunurilor nu poate fi solicitată în cazul în care cu referire la lucrările de utilitate publică pentru care acestea au fost expropriate a fost adoptat un act de renunțare, în condițiile art. 18 alin. (1)-(3).”;

la alineatul (4), cuvântul „actualizată” se substituie cu cuvintele „achitată de către expropriator”.

17. La articolul 20, cuvintele „primirii despăgubirii ce i se cuvine” se substituie cu cuvintele „emiterii deciziei de expropriere în conformitate cu prevederile art. 12²”.

18. Se completează cu articolul 21¹ cu următorul cuprins:

„**Articolul 21¹**. Transferul către stat de bunuri proprietate publică ce aparțin unei unități administrativ-teritoriale

(1) În cazul inițierii unor lucrări de utilitate publică de interes național, dreptul de proprietate publică asupra bunurilor din domeniul privat al unităților administrativ-teritoriale, ce urmează a fi afectate de lucrările respective, poate fi transferat de la unitatea administrativ-teritorială către stat.

(2) În cazul în care, pentru desfășurarea lucrărilor de utilitate publică de interes național, este necesar transferul către stat a dreptului de proprietate asupra unui bun din domeniul public al proprietății publice a unității administrativ-teritoriale, transferul dat se poate realiza doar în urma adoptării de către consiliul local, în calitate de autoritate publică ce este titulară a dreptului de administrare a patrimoniului unității administrativ-teritoriale, la propunerea Guvernului, a unei decizii privind trecerea bunurilor proprietate a unității administrativ-teritoriale din domeniul public în domeniul privat.

(3) Refuzul consiliului local de a emite decizia prevăzută la alin. (2) poate fi contestat de către Guvern în procedura de contencios administrativ, prin intermediul oficiului teritorial corespunzător al Cancelariei de Stat.

(4) În cazul bunurilor din domeniul privat al proprietății publice a unităților administrativ-teritoriale, transferul dreptului de proprietate operează în condițiile procedurii de expropriere reglementate de prezenta lege, după consemnarea sumelor datorate cu titlu de despăgubiri.”

Art. III. – La articolul 11 alineatul (1) din Legea nr. 523/1999 cu privire la proprietatea publică a unităților administrativ-teritoriale (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1999, nr. 124-125, art. 611), cu modificările ulterioare, textul „nu poate fi supusă exproprierii și” se exclude.

Art. IV. – La articolul 501 alineatul (4) din Codul civil al Republicii Moldova nr. 1107/2002 (republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2019, nr. 66-75, art. 132), cu modificările ulterioare, ultima propoziție se exclude.

Art. V. – Articolul 210¹ din Codul de procedură penală al Republicii Moldova nr. 122/2003 (republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2013, nr. 248-251, art. 699), cu modificările ulterioare, se completează cu alineatul (4) cu următorul cuprins:

„(4) În cazul în care bunurile puse sub sechestrul urmează a fi expropriate de către stat sau de către o unitate administrativ-teritorială pentru realizarea unor lucrări de utilitate publică, organul abilitat va înlocui bunul sechestrat ce urmează a fi expropriat cu sumele care sunt consemnate pe numele proprietarului bunului expropriat, cu respectarea condițiilor prevăzute în Legea exproprierii pentru cauză de utilitate publică nr. 488/1999.”

Art. VI. – Articolul 175 din Codul de procedură civilă al Republicii Moldova nr. 225/2003 (republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2018, nr. 285-294, art. 436), cu modificările ulterioare, se completează cu alineatul (7) cu următorul cuprins:

„(7) În cazul în care bunurile puse sub sechestru urmează a fi expropriate de către stat sau de către o unitate administrativ-teritorială pentru realizarea unor lucrări de utilitate publică, organul abilitat va institui măsura asigurătoare a sechestrului pe sumele care sunt consemnate pe numele proprietarului bunului expropriat, cu respectarea condițiilor prevăzute în Legea exproprierii pentru cauză de utilitate publică nr. 488/1999.”

Art. VII. – Articolul 214 din Codul administrativ al Republicii Moldova nr. 116/2018 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2018, nr. 309-320, art. 466), cu modificările ulterioare, se completează cu alineatul (11) cu următorul cuprins:

„(11) Nu pot fi suspendate deciziile de expropriere, emise de către subiecții legali competenți, în conformitate cu prevederile Legii exproprierii pentru cauză de utilitate publică nr. 488/1999.”

Art. VIII. – (1) Prezenta lege intră în vigoare la data publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

(2) Prevederile prezentei legi sunt aplicabile situațiilor juridice viitoare și nu se aplică procedurilor de expropriere care sunt declarate de utilitate publică, interes național sau local, în curs de desfășurare la data intrării în vigoare a acesteia.

(3) Prin excepție de la alin. (2), prevederile prezentei legi sunt aplicabile procedurilor de expropriere de interes național aprobate prin legi speciale anterioare, ce sunt în curs de desfășurare, în partea în care nu se referă la litigiile care deja se află pe rolul instanțelor de judecată, care vor fi soluționate în conformitate cu prevederile legale în vigoare la data adresării în instanța de judecată.

(4) Guvernul, în termen de un an de la intrarea în vigoare a prezentei legi, va realiza o evaluare detaliată a situației referitoare la procedurile de expropriere necesare pentru realizarea unor lucrări de interes național, care sunt în curs de desfășurare la data intrării în vigoare a legii și va decide asupra oportunității continuării lucrărilor pentru cauză de utilitate publică aferente procedurilor respective. În cazul în care se constată inoportunitatea continuării acestora, Guvernul va elabora și va înainta cu titlu de inițiativă legislativă proiectele actelor de renunțare la lucrările pentru cauză de utilitate publică.

(5) În cazul lucrărilor pentru cauză de utilitate publică, alta decât cea de interes național, care sunt în curs de desfășurare la data intrării în vigoare a prezentei legi, evaluarea situației referitoare la procedurile de expropriere și decizia cu privire la oportunitatea continuării lucrărilor pentru cauză de utilitate

publică aferente procedurilor respective se ia de către autoritatea care a declarat anterior utilitatea publică a lucrărilor respective.

Președintele Parlamentului

NOTĂ INFORMATIVĂ
la proiectul legii privind modificarea unor acte normative
(sporirea celerității procedurilor de expropriere)

1. Denumirea autorului și, după caz, a participanților la elaborarea proiectului

Proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative a fost elaborat de către Ministerul Justiției.

2. Condițiile ce au impus elaborarea proiectului de act normativ și finalitățile urmărite

Prin intermediul prezentului proiect se propune realizarea unui șir de intervenții în cuprinsul *Legii exproprierii pentru cauză de utilitate publică nr. 488/1999*, cu scopul general de a se asigura o modernizare a cadrului normativ intern referitor la procedurile de expropriere, în vederea excluderii unor lacune de reglementare sau a unor prevederi ambigui, care pot prezenta un risc potențial pentru desfășurarea eficientă a acestei proceduri, dar și prin consacrarea unor prevederi noi, care ar aborda anumite aspecte particulare conexe procedurii de expropriere a bunurilor și care prezintă o importanță deosebită pentru ansamblul general al reglementării oferite de legiuitor subiectului dat.

În contextul prevederilor conținute în proiect, este necesar a se remarca faptul că la baza elaborării acestuia a stat și nevoia imperioasă de a găsi soluții la un șir de situații practice problematice, identificate pe parcursul timpului, care duceau într-un final la prelungiri excesive a duratei procedurii de expropriere, ratarea pe acest fundal a unor oportunități reale de finanțare din partea partenerilor de dezvoltare a costurilor ocazionate de realizarea lucrărilor de utilitate publică (și, implicit, sporirea subsecventă a presiunii pe bugetul public, care urma să acopere această diferență) și, într-un final, tergiversarea scopurilor social utile avute în vedere cu ocazia inițierii lucrărilor respective și a procedurii de expropriere necesare în acest sens.

Urmează a se remarca faptul că, în contextul analizei efectuate pe marginea problematicii legate de expropriere și a potențialelor soluții care ar putea să redreseze situația în domeniu, s-a realizat și o consultare a cadrului normativ relevant existent în alte state, optându-se în particular pentru preluarea mai multor reglementări relevante existente în cadrul legislativ din România (este vorba despre *Legea nr. 33/1994 privind exproprierea pentru cauză de utilitate publică*¹ și *Legea nr. 255/2010 privind exproprierea pentru cauză de utilitate publică, necesară realizării unor obiective de interes național, județean și local*²), reieșind și din considerentul că pentru reglementarea internă actuală referitoare la expropriere (*Legea nr. 488/1999*), modelul românesc (*Legea nr. 33/1994*) a constituit o sursă primară de inspirație.

¹ Pentru textul legii, a se accesa link-ul: <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/4066>.

² Pentru textul legii, a se accesa link-ul: <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/124540>.

Astfel, urmare a operării modificărilor propuse prin intermediul prezentului proiect se anticipează a se crea premisele efective pentru următoarele:

- o reducere semnificativă a duratei de incertitudine pentru autoritatea publică ce acționează în calitate de reprezentant al expropriatorului în cadrul unei proceduri de expropriere, prin modificarea momentului de referință, începând de la care se realizează transferul de proprietate asupra obiectului exproprierii;

- clarificarea situației pentru autoritățile publice ce reprezintă expropriatorul în legătură cu multe situații particulare legate de bunurile expropriate și de proprietarii acestora, care la momentul de față nu beneficiază de o reglementare legală expresă, această lacună generând posibilitatea apariției unor abuzuri în practică.

3. Descrierea gradului de compatibilitate pentru proiectele care au ca scop armonizarea legislației naționale cu legislația Uniunii Europene

Prezentul proiect nu are drept scop armonizarea legislației naționale cu legislația Uniunii Europene.

4. Principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi

Modificările ce se propun a fi operate în cuprinsul *Legii exproprierii pentru cauză de utilitate publică nr. 488/1999* prin intermediul prezentului proiect vizează următoarele aspecte:

I. Oferirea unei redacții noi pentru art. 4 din lege, unde este explicată noțiunea de „expropriator”, în situația în care reglementarea actuală conține unele carențe care o fac să nu coreleze pe deplin cu alte prevederi din cadrul normativ intern.

Astfel, ținem să precizăm că actualmente în calitate de unic subiect care poate fi expropriator în procedurile date, indiferent de faptul dacă exproprierea se face pentru lucrări de interes național și pentru lucrările de interes local, este statul.

Această opțiune considerăm că ridică mai multe semne de întrebare cu privire la oportunitate, reieșind din specificul procedurii de expropriere (care, potrivit definiției de la art. 1 din lege, este o modalitate specifică de apariție a unui drept de proprietate publică asupra unui bun, prin transferul acestuia din proprietatea privată a unor subiecți în proprietatea publică, în schimbul la o dreaptă și prealabilă despăgubire). Ținem să remarcăm că titular al unui drept de proprietate publică poate fi nu doar statul, ci și oricare unitate administrativ-teritorială de pe teritoriul țării (potrivit art. 127 alin. (3) din Constituție, dar și a altor prevederi legale din materie), prin urmare, în abstract, o expropriere poate viza și un transfer al dreptului de proprietate asupra unor bunuri către unitatea administrativ-teritorială, nu către stat.

În acest context, este neclară opțiunea pentru a oferi în toate cazurile calitatea de expropriator statului, mai ales în acele situații când exproprierea se face pentru lucrări de utilitate publică de interes local.

Alături de aceste considerente, merită a se reține și faptul că soluțiile existente pe marginea acestui aspect în alte legislații sunt diferite, motiv pentru care se propune preluarea viziunii și bunelor practici existente în alte state. Astfel, spre exemplu, art.

12 alin. (2) din *Legea nr. 33/1994 privind exproprierea pentru cauză de utilitate publică* (România), stabilește că „(2) *Expropriator, în înțelesul prezentei legi, este statul, prin organismele desemnate de Guvern, pentru lucrările de interes național, și județele, municipiile, orașele și comunele, pentru lucrările de interes local.*”. Iar art. 2 și 2¹ din *Legea nr. 255/2010 privind exproprierea pentru cauză de utilitate publică, necesară realizării unor obiective de interes național, județean și local* (România), la rândul său, precizează că „(2) *Expropriator este statul român pentru obiectivele de interes național, inclusiv pentru obiectivele de investiții strategice și cele realizate în parteneriat public-privat de interes național. (2¹) Expropriatori sunt județele pentru obiectivele de interes județean, inclusiv pentru obiectivele de investiții în parteneriat public-privat ale administrației publice locale județene, iar municipiile, orașele și comunele, pentru obiectivele de interes local, inclusiv pentru obiectivele de investiții în parteneriat public-privat ale administrației publice locale.*”.

Această schimbare de paradigmă va permite o „degrevare” a statului (prin intermediul autorităților responsabile) de implicarea în diverse proiecte cu importanță locală și va asigura, pe de altă parte, o implicare plenară a comunității locale, în persoana unităților administrativ-teritoriale și a organelor competente ale acestora, în procedurile de expropriere pentru lucrări de utilitate publică de interes local.

II. Cu referire la reglementarea aspectelor particulare ce țin de excluderea/retragerea din circuitul agricol sau silvic a terenurilor afectate de lucrările de interes național, se propune completarea legii cu **articolul 8¹**, care va stabili că excluderea/retragerea din circuitul agricol sau silvic a terenurilor afectate de lucrările de interes național poate fi, după caz:

- a) definitivă, în cazul terenurilor afectate permanent de lucrările de interes național;
- b) temporară, în cazul terenurilor afectate pe durata lucrărilor de interes național.

În toate cazurile, excluderea din circuitul agricol sau silvic a terenurilor afectate de lucrările de interes național se va efectua fără compensarea pierderilor.

Or, prevederile actuale ale art. 11 din *Legea nr.1308/1997 privind prețul normativ și modul de vânzare-cumpărare a pământului*, prevede expres că „*excluderea terenurilor din categoriile de terenuri cu destinație agricolă și ale fondului silvic, precum și din circuitul agricol, și atribuirea lor la alte categorii de terenuri se face atât în interesele publice, cât și în interesele deținătorilor de terenuri*”.

De asemenea, art. 12 alin. (3) din *Legea nr.1308/1997* stabilește că: „*compensarea pierderilor cauzate de excluderea terenurilor din categoriile de terenuri cu destinație agricolă și ale fondului silvic se efectuează în toate cazurile de către persoanele fizice și persoanele juridice interesate, indiferent de scopul excluderii terenurilor și tipul de proprietate asupra lor*”. Iar, conform art. 13 din aceeași lege, pierderile cauzate de excluderea terenurilor din categoriile de terenuri cu destinație agricolă și ale fondului silvic, precum și din circuitul agricol, se compensează pornind de la tarifele pentru calcularea prețului normativ al pământului, specificate la poziția a III-a din anexă.

Prin urmare, se propune completarea proiectului de lege cu prevederi derogatorii care ar dispune că, în situația excluderii din circuitul agricol sau silvic a terenurilor agricole/silvice afectate de lucrările de interes național nu se vor compensa pierderile legate de acest proces.

III. Art. 9 din lege se propune a fi completat cu unele alineate suplimentare, care ar consacra o obligație distinctă a expropriatului, și anume aceea de a se prezenta într-un termen de 45 de zile de la data notificării intenției de expropriere, pe care îl apreciem ca fiind unul rezonabil în speță, la sediul expropriatorului, în vederea depunerii documentelor care să ateste dreptul său de proprietate pentru stabilirea despăgubirii care se cuvine acestora și a elucidării situației cu privire la alte persoane care ar fi îndreptățite să pretindă de asemenea o despăgubire (spre exemplu, titulari ai unor altor drepturi cu referire la obiectul exproprierii).

În cazul în care persoana îndreptățită își manifestă consimțământul pentru o compensare imediată și echitabilă, acesta urmează a fi exprimat în scris de către persoana respectivă și autentificat notarial, iar actul respectiv va conține numele și prenumele acesteia, adresa de domiciliu și actele doveditoare referitoare la existența dreptului de proprietate asupra obiectului exproprierii.

La cererea organului care a făcut propunerea de expropriere, proprietarul are obligația să completeze documentația depusă privind calitatea de titular al dreptului de proprietate asupra bunului pentru care solicită despăgubirea, în termen de 15 zile de la solicitare. În caz contrar, organul respectiv va consemna în contul său trezorerial pe numele proprietarului despăgubirea, însă eliberarea acesteia se va face numai la data la care proprietarul își va dovedi dreptul, în condițiile prezentei legi.

IV. Cu referire la soluționarea unor aspecte aferente desemnării membrilor în comisia de soluționare a întâmpinărilor (art.11 alin.(3) din lege), se propune la alineatul (3) articolul 11, substituirea textului „3 proprietari de imobile aleși prin tragere la sorți sau prin vot din numărul proprietarilor de imobile” cu textul „3 consilieri ai consiliului local”.

La moment, prevederile alineatului (3) al articolului 11 stabilesc că: *„în cazul în care se face exproprierea imobilelor sau a drepturilor patrimoniale asupra imobilelor, în componența comisiei vor fi incluși și 3 proprietari de imobile aleși prin tragere la sorți sau prin vot din numărul proprietarilor de imobile din municipiul, orașul sau satul în care sunt situate imobilele propuse exproprierii”*. Aceste prevederi sunt dificil de realizat, întrucât nu există o claritate asupra modalității de realizare a „tragerii la sorți” sau „prin vot” din numărul proprietarilor de imobile din municipiul, orașul sau satul în care sunt situate imobilele supuse exproprierii, inclusiv și a nivelului de înțelegere de către aceste eventuale persoane identificate a aspectelor ce vizează exproprierea și a rolului acestora în cadrul activității comisiei de soluționare a întâmpinărilor.

V. Prin intermediul proiectului se propune și o completare a legii cu un articol nou, **art. 12¹**, unde va fi reglementată emiterea unui act administrativ individual cu un rol cheie în procedura de expropriere și anume ***hotărârea de stabilire a cuantumului despăgubirii***.

Astfel, această hotărâre va putea fi emisă, alternativ, fie în baza consimțământului pentru o compensare imediată și echitabilă, exprimat în scris de către proprietarul obiectului exproprierii și autentificat notarial, în conformitate cu prevederile art. 9 alin. (2) din lege, fie în baza deciziei comisiei adoptate în condițiile art. 12 din lege. Ea va fi emisă de organul competent care acționează în numele expropriatorului în procedura respectivă de expropriere și va cuprinde, în măsura în care aceasta este posibil de stabilit la momentul respectiv, persoana destinatară a acestor sume sau, în cazul existenței mai multor asemenea persoane între care nu există divergențe, cotele din despăgubire la care sunt îndreptățite fiecare din acestea.

Urmează a se preciza că hotărârea de stabilire a cuantumului despăgubirii se emite și își produce efectele și în situația în care proprietarii bunurilor ce se propun a fi expropriate nu se prezintă în termenul stabilit la art. 9 alin. (6) din lege, nu prezintă un titlu valabil sau în genere dacă nu sunt cunoscuți proprietarii, precum și în situația succesiunilor nedeschise ori a moștenitorilor necunoscuți sau în care nu se ajunge la o înțelegere privind valoarea despăgubirii.

În ceea ce privește considerentele de oportunitate care au dus la consacrarea acestei prevederi legale, ținem să precizăm că utilitatea acestui act administrativ rezultă din următoarele:

- hotărârea de stabilire a cuantumului despăgubirii reprezintă un pas de formalizare indispensabil în procedura de expropriere, în contextul în care este necesar a se consacra existența unui act administrativ, pe lângă propunerea de expropriere prevăzută la art. 9 din lege (în cadrul căreia despăgubirea se stabilește într-o manieră globală, ca un contraechivalent al unui anumit bun expropriat), unde ar fi determinată într-o manieră clară (atunci când din circumstanțele cauzei aceasta este posibil), nu numai suma despăgubirilor ce se acordă, ci și persoanele destinatare ale acestor sume. Anume reieșind din caracterul său de act administrativ individual, această hotărâre de stabilire a cuantumului despăgubirii ar urma să fie contestată în mod primar de către expropriat, în contextul în care acesta ar dori să recurgă la remediul pe care îl oferă legea privind adresarea în instanța de judecată, conform art. 13 din lege.

- prin consacrarea acestui act administrativ în cadrul legii, momentul în care acesta a fost emis ar reprezenta un criteriu univoc pentru apariția obligației organului responsabil de a recurge la consemnarea sumelor de bani pe numele persoanelor îndreptățite, reprezentând totodată și un punct de reper suficient de cert pentru începerea curgerii termenului în care organul dat trebuie să emită actul administrativ subsecvent – decizia de expropriere.

VI. În continuare se propune completarea legii cu un capitol nou, intitulat „**Faza administrativă de expropriere**”, care va conține două articole ce vor reglementa emiterea deciziei de expropriere și, respectiv, consemnarea/plata despăgubirilor.

Astfel, odată cu includerea acestor prevederi, se va realiza o schimbare de paradigmă conceptuală în materie de expropriere, prin aceea că pe viitor transferul de proprietate se va realiza în toate cazurile doar după consemnarea sumelor de bani stabilite cu titlu de compensare pentru expropriere și emiterea subsecventă de către expropriator, prin intermediul organelor competente, a actului administrativ individual – decizia de expropriere, iar o eventuală contestare de către persoanele îndreptățite se va putea realiza exclusiv în legătură cu quantumul despăgubirilor stabilite și achitate de către expropriator, fără ca prin această să se suspende însăși transferul de la expropriat la expropriator a dreptului de proprietate asupra bunului (corelativ cu aceste modificări conceptuale în cuprinsul Legii nr. 488/1999 se vine și cu o intervenție corespunzătoare în cuprinsul art. 501 alin. (4) din *Codul civil*, prin care se va exclude ultima propoziție din cadrul următoarei norme „(4) *Despăgubirile prevăzute la alin.(2) și (3) se determină de comun acord cu proprietarul sau, în caz de divergență, prin hotărâre judecătorească. În acest caz, decizia de retragere a bunurilor din proprietatea persoanei nu poate fi executată până la rămânerea definitivă a hotărârii judecătorești.*”).

La consacrară a acestei optici s-a reieșit din considerentul că prevederile noi din proiect asigură în continuare salvagardarea uneia din principalele trăsături necesare a fi întrunite de către despăgubirea oferită pentru bun și anume caracterul prealabil al acesteia (prin instituirea mecanismului de consemnare în contul trezorerial al reprezentantului expropriatorului a despăgubirii pe numele potențialelor persoane îndreptățite a solicita sumele respective de bani). Asupra celuilalt caracter esențial necesar de întrunit de către despăgubirea achitată, și anume caracterul drept/just al acesteia, se păstrează în continuare posibilitatea persoanelor îndreptățite de a se adresa în instanță pentru a obține o evaluare suplimentară și o apreciere din partea acesteia a caracterului just al despăgubirii, cu obținerea, după caz, a unor sume suplimentare de bani din partea expropriatorului, în situația în care despăgubirea achitată inițial se va aprecia ca fiind inechitabilă. Anume în legătură cu acest aspect intervine și una din inovațiile propuse de proiect, or, o eventuală „blocare” a transferului dreptului de proprietate către expropriator pe perioada examinării în instanță a contestației formulate de către expropriat (deci, efectiv, pe o perioadă incertă, însă semnificativă de timp) în cele mai dese cazuri duce la o „erodare” în timp a scopurilor de utilitate publică avute în vedere de către autorități cu ocazia inițierii procedurii de expropriere, precum și la o sporire a costurilor necesare de suportat de către expropriator (se are în vedere aici nu situația în care se majorează quantumurile despăgubirilor datorate către expropriați, ci ratarea unor oportunități de finanțare a unor părți de lucrări din surse alocate în acest sens de diverși parteneri de dezvoltare).

Pentru o redare mai explicită a modalității prin care se va desfășura procedura de expropriere conform celor propuse în proiect, remarcăm următoarele momente-cheie:

➤ În termen de 15 zile lucrătoare de la momentul emiterii hotărârii de stabilire a cuantumului despăgubirii, expropriatorul are obligația emiterii deciziei de expropriere.

În situația în care pe parcursul acestui interval de timp nu au fost consemnate sumele de bani datorate cu titlu de despăgubire expropriaților, decizia de expropriere se emite doar după consemnarea acestor sume. Precizarea dată este importantă în contextul transferului *ope legis* a dreptului de proprietate către expropriator, odată cu emiterea deciziei de expropriere și a necesității asigurării caracterului prealabil a despăgubirii achitate către persoanele expropriate.

! Decizia de expropriere va constitui titlu executoriu pentru predarea bunului, atât împotriva celor expropriați, cât și împotriva celor care pretind un drept legat de obiectul exproprierii, până la soluționarea definitivă și irevocabilă a litigiului legat de proprietateaobiectului exproprierii. Contestația asupra deciziei de expropriere nu va fi susceptibilă de a suspenda transferul dreptului de proprietate asupra bunurilor în cauză, iar reclamantul în acest sens nu va putea formula pe marginea deciziei de expropriere o cerere cu privire la suspendarea executării actului administrativ individual contestat, în conformitate cu prevederile art. 214 din *Codul administrativ*. Soluția dată ce consideră a fi justă la caz, dacă se urmărește a se realiza un echilibru eficient între cele două interese concurente în speță, cel privind interesul public general care urmărește realizarea lucrărilor de utilitate publică ce vor profita unui cerc extins de persoane și cel particular, al persoanei expropriate, care este privată de dreptul său de proprietate asupra unui bun și care, pe cale de consecință, este îndreptățită să pretindă o despăgubire prealabilă și corectă pentru aceasta. Or, în cazul particularului, interesele acestuia sunt protejate suficient și în lipsa posibilității unei suspendări a transferului dreptului de proprietate, prin ansamblul de prevederi legale existente la moment, dar și de cele consacrate suplimentar prin proiect (în particular, prin existența dreptului de retenție asupra bunului până la data primirii despăgubirii, precum și prin posibilitățile suplimentare, oferite prin proiect, de a primi sumele de bani oferite cu titlu de despăgubire și de a contesta totodată cuantumul despăgubirii oferite de expopriator, obținând prin instanța judecătorească și diferența de preț considerată echitabilă de către instanță, dar și prin drepturile legale de preemțiune și de retrocedare, consacrate la art. 18 și 19 din lege), astfel încât dispare însăși premisa de bază pentru suspendarea executării actului administrativ individual și anume existența pericolului iminent de producere a unor prejudicii ireparabile prin executarea în continuare a actului administrativ individual defavorabil (art. 172 alin. (2) lit. b) din *Codul administrativ*). Pe de altă parte, interesul public nu beneficiază de asemenea garanții legale, fiind în esență vulnerabil în fața comportamentelor abuzive ale unor particulari și putând fi efectiv blocat în realizarea sa de un val de contestații

care au, cel mai adesea, ca miză doar quantumul despăgubirilor datorate, expropriații neopunându-se nemijlocit transferului dreptului de proprietate către expropriator, ci urmărind doar să-și maximizeze profitul potențial. Astfel, soluția dată vine să echilibreze aceste interese concurente într-o așa manieră încât niciunul din acestea să nu fie afectat irecuperabil de prevalența celuilalt.

În continuare se propune o reglementare similară celei existente în legislația românească (a se vedea în acest sens art. 9 alin. (1) - (4) din *Legea nr. 255/2010 privind exproprierea pentru cauză de utilitate publică, necesară realizării unor obiective de interes național, județean și local*) pentru diverse situații practice care ar constitui niște derogări sau excepții de la regula generală și care la moment nu sunt acoperite de cadrul normativ național, cu toate că ele prezintă o relevanță particulară deosebită în evoluția ulterioară a lucrurilor și anume cazurile când:

- proprietarii bunurilor ce se propun a fi expropriate nu se prezintă în termenul stabilit la art. 9 alin. (6) din lege la expropriator;

- aceștia nu prezintă un titlu valabil care ar justifica drepturile lor asupra bunului;

- nu sunt cunoscuți în genere proprietarii,

- existența succesiunilor nedeschise ori a moștenitorilor necunoscuți;

- nu se ajunge la o înțelegere între expropriat și expropriator cu privire la valoarea despăgubirii;

- situația în care proprietarii bunurilor sau moștenitorii legali ai acestora au bunurile supuse unor măsuri asigurătorii de către organele de urmărire penală/executare silită, procuror, judecător de instrucție, instanță de judecată sau dacă aceste bunuri sunt grevate de drepturi reale limitate (spre exemplu drepturi reale de garanție, ca gajul sau ipoteca).

Pentru fiecare din aceste situații care se pot întâlni în practică, proiectul de lege (prin intermediul prevederilor conținute în cuprinsul art. 12² alin. (3)-(9) cu care se propune a fi completată Legea nr. 488/1999, dar și printr-un set de intervenții în cuprinsul Codului de procedură penală (la art. 210¹, unde este reglementată înlocuirea bunurilor puse sub sechestrul) și a Codului de procedură civilă (la art. 175, unde sunt reglementate măsurile de asigurare a acțiunii, inclusiv sechestrul bunurilor)) stabilește modalitate de acțiune a autorităților publice competente, eliminând prin aceasta un moment care ar fi putut crea incertitudine în contextul unor cazuri de expropriere.

➤ În ceea ce privește aspectele concrete legate de plata despăgubirilor potrivit noilor reguli stabilite de proiect, precizăm faptul că aceasta se va realiza în baza unei cereri a persoanei îndreptățite, ținându-se cont de quantumul stabilit în hotărârea prevăzută la art. 12¹ din lege (hotărârea de stabilire a quantumului despăgubirii), atât în situațiile existenței consimțământului pentru o compensare imediată și echitabilă, exprimat în scris de către proprietarul obiectului exproprierii și autentificat notarial, în conformitate cu prevederile art. 9 alin. (2) (**ipoteza unei soluționări amiabile**), cât și în situațiile când există o decizie a comisiei pentru soluționarea întâmpinărilor,

adoptată în condițiile art. 12 (**ipoteza existenței unor dezacorduri cu privire la oferta de despăgubire**).

În continuare, similar emiterii deciziei de expropriere, cu referire la plata despăgubirilor sunt analizate anumite situații specifice, care reclamă o abordare distinctă (în esență, soluția deja menționată privind consemnarea sumelor de bani datorate cu titlu de despăgubire) decât regula generală (plata în condiții amiabile), acestea fiind:

- cazul în care persoanele îndreptățite nu depun cererea și/sau documentele doveditoare ale drepturilor lor;
- cazul în care despăgubirile referitoare la același bun sunt cerute în concurs sau în contradictoriu de mai multe persoane aparent îndreptățite;
- situația în care obiectele exproprierii sunt proprietatea unei persoane decedate;
- situația în care obiectele exproprierii fac obiectul unei succesiuni, iar moștenitorii nu sunt cunoscuți sau nu pot prezenta certificat de moștenitor.

Cu referire la aceste situații practice, proiectul consacră soluții similare celor existente în reglementările din România (art. 19 din *Legea nr. 255/2010*, menționată deja).

În mod particular considerăm a fi oportună includerea prin proiect în cadrul legii a unei prevederi care ar acorda posibilitatea ca, la cerere, despăgubirea să fie eliberată inclusiv expropriațiilor care nu sunt de acord cu quantumul stabilit, proporțional cu cota-parte deținută, dacă s-a făcut dovada drepturilor acestora asupra obiectului exproprierii. Ulterior, în situația stabilirii unui quantum superior prin hotărâre judecătorească definitivă, expropriatorul va elibera acestor persoane, la cerere, suma reprezentând diferența dintre despăgubirea stabilită de instanța judecătorească și despăgubirea stabilită de expropriator, proporțional cu cota-parte pe care au deținut-o.

Or, în cazul în care nu ar exista prevederea dată, considerăm că în practică ar putea apărea situații criticabile: astfel, în ipoteza în care cel expropriat (al cărui drept de proprietate este în afara oricărei discuții) contestă quantumul despăgubirii stabilite pe cale administrativă, adresându-se justiției (evident cu scopul de a obține o despăgubire mai mare), plata acesteia este suspendată până la pronunțarea unei hotărâri definitive în cauză. Circumstanța dată, nefăcând altceva decât să suspende plata unei sume certe (*în contextul în care fără îndoială că (cel puțin) această sumă va fi achitată, în cele din urmă, de către expropriator, întrucât în urma administrării probei cu expertiza de evaluare (judiciară), nu sunt posibile decât două variante: fie această sumă este mai mare decât cea stabilită pe cale administrativă și atunci nu ar fi fost nicio problemă dacă inițial s-ar fi plătit suma stabilită administrativ, după care să se achite și diferența rămasă până la quantumul despăgubirii stabilite judiciar; fie această sumă este mai mică decât cea stabilită prin hotărârea expropriatorului, dar atunci, oricum, expropriatului i se va plăti suma stabilită inițial, căci devine aplicabil*

principiul „non reformatio in peius”), lichide și exigibile, prin aceasta descurajează orice demers judiciar, încurajând, în consecință, eventuale abuzuri ale administrației, care ar putea stabili despăgubiri intenționate mai mici tocmai pentru a profita de avantajul plății lor imediate în lipsa unei contestații, aspect reflectat de altfel și în doctrina de specialitate³.

VII. În continuarea soluțiilor consacrate anterior, proiectul propune și un șir de intervenții în cuprinsul **art. 13** din lege, care vor consacra aceeași idee de bază – prin intermediul unei adresări în instanța de judecată, persoana îndreptățită va putea contesta exclusiv cuantumul despăgubirilor care i-au fost stabilite acesteia pe cale administrativă sau, pentru ipoteza particulară a unei exproprieri parțiale (la care se face referință și la moment în art. 2 alin. (4) din lege) – actul administrativ prin care s-a decis aceasta (la caz, expropriatul considerând oportună opțiunea pentru o expropriere totală a bunului și solicitând acest lucru de la instanță). Aspectele legate de declararea utilității publice, care implică o apreciere efectuată de către autoritățile publice competente, inclusiv prin prisma oportunității măsurii date, nu vor putea fi contestate pe viitor de către persoana expropriată, în contextul în care legea nu va stabili că actul oficial prin care se declară utilitatea publică în conformitate cu prevederile art. 6 din lege este susceptibil de a forma obiectul unui control jurisdicțional. Tot în vederea excluderii situațiilor unor suspendări factive a întregii proceduri de expropriere, datorită unor contestații în instanța de judecată, prevederea dată va stabili de asemenea că nu se va putea contesta transferul dreptului de proprietate către expropriator asupra bunului supus exproprierii, iar exercitarea căilor de atac nu suspendă efectele deciziei de expropriere și transferului dreptului de proprietate.

VIII. Se propune și o intervenție în cuprinsul **art. 15** din lege (unde este reglementată stabilirea cuantumului despăgubirii), prin care s-ar asigura completarea acestuia cu două alineate noi (4¹ și 6), care ar stabili, pentru cazurile specifice când se realizează exproprierea parțială a unui imobil, că, în situația în care partea de imobil rămasă neexpropriată va dobândi un spor de valoare ca urmare a lucrărilor ce se vor realiza, experții vor putea propune instanței o eventuală reducere numai a daunelor (normă pe care o considerăm echitabilă și utilă în contextul diminuării unor costuri care ar fi suportate de către expropriator). Cu referire la cuantumul despăgubirilor, alin. (6) va stabili că în toate cazurile, despăgubirea acordată de instanță nu va putea fi mai mică decât cea oferită de expropriator și nici mai mare decât cea solicitată de expropriat sau de altă persoană interesată.

IX. Prin intermediul proiectului se urmărește a se oferi o claritate suplimentară cu privire la posibilitatea expropriatorului, existentă și la moment (potrivit prevederilor

³ Ovidiu Podaru, *Drept administrativ. Vol. II. Dreptul administrativ al bunurilor*, ed. Hamangiu, București, 2011 (pag. 236-237)

art. 13 alin. (3) din lege), de a renunța la expropriere. Clarificarea dată se va face prin două intervenții coroborate una cu alta:

- abrogarea alin. (3) de la **art. 13** din lege și
- oferirea într-o redacție nouă a **art. 18** din lege, care pe viitor va reglementa într-o manieră consolidată atât dreptul expropriatorului de renunțare la expropriere, cât și dreptul corelativ de preemțiune al expropriatului.

Astfel, în cadrul noii prevederi, se va face o distincție expresă între dreptul expropriatorului *de a renunța la continuarea lucrărilor pentru cauză de utilitate publică în vederea cărora a inițiat procedurile de expropriere* (situație care va duce, subsecvent, și spre o renunțare la procedurile de expropriere a tuturor bunurilor vizate de lucrările respective, în măsura în care ele nu au trecut deja în proprietatea expropriatorului) și dreptul *de a renunța la exproprierea anumitor bunuri particulare*, dacă, la momentul respectiv, nu a avut deja loc transferul dreptului de proprietate asupra bunurilor date (aceasta neafectând însă desfășurarea în continuare a lucrărilor de utilitate publică și permițând doar o extindere a posibilităților de intervenție a organelor competente în vederea sporirii celerității procedurilor).

În continuare se va stabili că în cazul renunțării la continuarea lucrărilor pentru cauză de utilitate publică, aceasta urmează a se realiza printr-o manifestare expresă și neechivocă de voință a expropriatorului, prin adoptarea unui act de renunțare la lucrările pentru cauză de utilitate publică și de abrogare a actului anterior prin care a fost declarată utilitatea publică de interes național și de interes local. Actul respectiv urmează a fi adoptat de către autoritatea care a declarat anterior utilitatea publică a lucrărilor respective și făcut public potrivit aceluiași reguli ca și actul prin care s-a declarat utilitatea publică.

Norma dată totodată va prevedea și dreptul expropriatorului de a renunța la anumite bunuri care au fost deja expropriate, dacă lucrările pentru care s-a făcut exproprierea nu s-au mai realizat, precum și dreptul corelativ al expropriatului (fost titular de drepturi asupra bunului) ce va apărea în situațiile în care expropriatorul dorește înstrăinarea bunului expropriat anterior sau, după caz, cedarea drepturilor asupra bunului, de a avea prioritate la cumpărarea bunului respectiv la un preț negociabil ce nu poate fi mai mare decât despăgubirea actualizată.

În contextul oferirii acestor posibilități suplimentare de intervenție pentru expropriator au fost stabilite și prevederile de la **alin. (3) și (4) din dispozițiile finale și tranzitorii ale proiectului**.

Astfel, ținând cont de schimbările majore privind conceptul exproprierii care se propun prin intermediul proiectului dat, prevederile respective au ca scop stabilirea unei obligații generice de efectuare a unei evaluări a situațiilor privind procedurile de expropriere în curs de desfășurare la data intrării în vigoare (din perspectiva gradului de avansare a acestora, a perspectivelor de finalizare într-un termen proxim, a costurilor generate etc.) și a oportunității continuării lucrărilor de utilitate publică

pentru care au fost inițiate procedurile respective de expropriere. În situația în care s-ar constata blocaje serioase în desfășurarea procedurilor, tentative de tergiversare intenționată a acestora, alte situații abuzive care creează perspectiva unei perioade îndelungate de timp până când ar putea fi inițiate/continuate lucrările de utilitate publică, prin prisma noilor posibilități oferite de lege, organele responsabile vor putea renunța după caz, fie la exproprierea anumitor bunuri, fie în genere la desfășurarea lucrărilor de utilitate publică.

Această posibilitate de „resetare” oferită de lege prezintă o relevanță deosebită mai ales în contextul ultimei situații (renunțarea la desfășurarea lucrărilor de utilitate publică), care va avea ca efect și o renunțare a expropriatorului la toate procedurile de expropriere pendinte a unor bunuri ce sunt vizate de lucrările respective, cu păstrarea în proprietatea expropriatorului a bunurilor ce au fost expropriate deja la data renunțării la desfășurarea lucrărilor de utilitate publică. În continuare, acesta va avea posibilitatea să înstrăineze bunurile expropriate în legătură cu lucrările respective (cu respectarea dreptului de preemțiune a foștilor proprietari, care nu vor avea însă posibilitatea să solicite prin instanță retrocedarea forțată a bunurilor, acest din urmă drept al expropriaților apărând doar în cazurile unei „pasivități” culpabile a expropriatorului și a reprezentanților acestuia, care în decursul unui an de zile de la expropriere nici nu vor începe lucrările respective, nici nu vor declara expres renunțarea la acestea, generând prin aceasta o situație de incertitudine juridică ce nu poate persista în continuu) sau, după caz, să le păstreze în proprietatea sa, în considerarea unei eventuale noi proceduri de declarare a utilității publice a lucrărilor respective, deja sub imperiul noilor reglementări ce oferă un grad sporit de celeritate pentru procedurile de expropriere de bunuri.

X. Proiectul propune totodată și o completare a *Legii nr. 488/1999*, la capitolul VI destinat reglementării unor situații particulare legate de expropriere, cu un articol nou (**art. 21¹**), care va aborda situația transferului către stat de bunuri proprietate publică ce aparțin unei unități administrativ-teritoriale. Or, la momentul de față se atestă lacune grave de reglementare a acestui aspect esențial și ambiguități în cadrul normativ incident în speță.

Astfel, în urma unei analize, poate fi sesizat faptul că la momentul actual despre transferul către stat de bunuri proprietate publică ce aparțin unei unități administrativ-teritoriale *Legea nr. 488/1999* menționează doar în cadrul definiției oferite noțiunii de expropriere la art. 1, fără a mai dedica careva reglementări exprese acestui subiect. În continuare însă, art. 11 alin. (1) din *Legea nr. 523/1999 cu privire la proprietatea publică a unităților administrativ-teritoriale* vine să stabilească „(1) *Proprietatea publică a unităților administrativ-teritoriale este imprescriptibilă. Ea nu poate fi supusă exproprierii și nu poate constitui obiectul unor garanții reale. Această proprietate poate fi dată în administrare sau închiriată în condițiile legii.*”, creând prin aceasta o situație expresă de conflict a unor norme juridice din două acte

normative diferite, adoptate la o distanță de 8 zile una de alta. Conform regulilor în materie, în cazul dat ar urma să fie acordată prioritate normei juridice din *Legea nr. 523/1999*, aceasta fiind ultima adoptată (în contextul în care ambele legi au aceeași forță juridică (sunt legi organice), iar normele vizate nu sunt speciale sau derogatorii în raport una cu alta), ceea ce evident că nu poate fi susținut în modul practic, reieșind cel puțin de considerentul principal că interesul național în mod normal ar trebui să primeze față de cel local.

În contextul celor expuse, o reglementare expresă și clară a acestui subiect se impune de la sine, iar art. 21¹ din proiect vine să consacre o soluție legală în acest sens.

Astfel, se va consacra din start caracterul derogatoriu al normei din legea națională cu privire la expropriere față de legislația referitoare la proprietatea publică a unităților administrativ-teritoriale, stabilindu-se că, în cazul inițierii unor lucrări de utilitate publică de interes național, dreptul de proprietate publică asupra bunurilor ce urmează a fi afectate de lucrările respective va putea fi transferat de la unitatea administrativ-teritorială către stat, indiferent de domeniul proprietății publice al unității administrativ-teritoriale căruia îi aparține bunul respectiv.

În continuare, norma legală reiese din domeniul concret al proprietății publice a unității administrativ-teritoriale de unde urmează a fi preluat bunul și face o distincție între bunurile din domeniul public și cele din domeniul privat. În cazul în care, pentru desfășurarea lucrărilor de utilitate publică de interes național, este necesar transferul către stat a dreptului de proprietate asupra unui bun din domeniul public al proprietății publice a unității administrativ-teritoriale, transferul dat se poate realiza doar în urma adoptării de către autoritatea publică ce exercită împuternicirile de proprietar al patrimoniului unității administrativ-teritoriale, la propunerea Guvernului, a unei decizii privind trecerea bunurilor proprietate a unității administrativ-teritoriale din domeniul public în domeniul privat. Refuzul autorității ce exercită împuternicirile de proprietar al patrimoniului unității administrativ-teritoriale de a emite decizia dată va putea fi contestat de către Guvern în procedura de contencios administrativ, prin intermediul oficiului teritorial corespunzător al Cancelariei de Stat.

În cazul bunurilor din domeniul privat al proprietății publice a unităților administrativ-teritoriale, transferul dreptului de proprietate operează în condițiile procedurii de expropriere reglementate de prezenta lege, după consemnarea sumelor datorate cu titlu de despăgubiri.

Suplimentar la aceste intervenții în cuprinsul Legii nr. 488/1999, menționăm faptul că proiectul de lege mai vine cu un șir de intervenții în cuprinsul unor alte acte normative, dintre care cea mai notorie intervenție ar fi aceea care vizează Codul fiscal.

Astfel, se vine cu propunerea de modificare a Codului fiscal nr.1163/1997, în scopul reflectării despăgubirilor acordate în contextul procedurilor de expropriere în sursele de venit neimpozabile, ceea ce ar presupune completarea articolului 20 din Codul fiscal cu litera d⁹) cu următorul cuprins: „d⁹) *sumele primite de către*

persoanele fizice sau juridice ca despăgubire pentru bunurile expropriate pentru cauze de utilitate publică.”.

Aceste modificări considerăm că sunt oportune în contextul în care exproprierea reprezintă transferul de bunuri și de drepturi patrimoniale din proprietate privată în proprietate publică, transferul către stat de bunuri proprietate publică ce aparțin unei unități administrativ-teritoriale sau, după caz, cedarea către stat sau către o unitate administrativ-teritorială a drepturilor patrimoniale, în scopul efectuării de lucrări pentru cauză de utilitate publică de interes național sau de interes local, după o dreaptă și prealabilă despăgubire.

Prin urmare, este de datoria statului să scutească persoanele afectate de procedura de expropriere de plata impozitelor ce rezultă din sumele primite ca despăgubire pentru bunurile expropriate pentru cauză de utilitate publică.

Totodată, reieșind din importanța subiectului abordat și din necesitatea oferirii clarității corespunzătoare normelor incidente în speță, precum și ținându-se cont de faptul că proiectul de lege, în esență, nu intervine cu nicio schimbare de paradigmă în domeniu, care s-ar impune situațiilor juridice în curs de desfășurare la data intrării în vigoare a acestei legi (a se vedea în acest prevederea de la art. II alin. (2) din proiect), art. II din proiect stabilește că acesta va intra în vigoare la data publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

5. Fundamentarea economico-financiară

Pentru implementarea prevederilor prezentului proiect nu va fi necesară alocarea unor sume de bani suplimentare din contul bugetului de stat.

6. Modul de încorporare a actului în cadrul normativ în vigoare

În urma adoptării proiectului de lege nu va fi necesară ajustarea prevederilor altor acte normative și nici elaborarea unor acte normative infralegale pentru punerea în executare a prevederilor proiectului dat.

7. Avizarea și consultarea publică a proiectului

În scopul respectării prevederilor *Legii nr. 239/2008 privind transparența în procesul decizional*, anunțul de inițiere a procesului de elaborare a proiectului de act normativ a fost plasat pe pagina web oficială a Ministerului Justiției (compartimentul „*Transparența decizională*”, directoriul „*Anunțuri privind inițierea elaborării actelor normative*”). Proiectul în versiunea inițială a fost plasat pe pagina web oficială a Ministerului Justiției (compartimentul „*Transparența decizională*”, directoriul „*Proiecte transmise spre coordonare*”), precum și pe platforma *particip.gov.md*.

În vederea respectării tuturor procedurilor de creație legislativă stabilite de *Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative*, proiectul a fost înregistrat la Cancelaria de Stat și supus procedurii de avizare cu toate instituțiile interesate în domeniu. Proiectul a fost supus avizării cu următoarele instituții:

1. Cancelaria de Stat

2. Ministerul Finanțelor
3. Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării
4. Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale
5. Ministerul Energiei
6. Agenția Proprietății Publice
7. Congresul Autorităților Locale din Moldova.

În procesul de avizare (și, ulterior, de reavizare) au fost recepționate avizele de la următoarele instituții: Cancelaria de Stat (lipsă de obiecții și propuneri), precum și de la Ministerul Finanțelor, Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării, Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale, Ministerul Energiei, Agenția Proprietății Publice, Congresul Autorităților Locale din Moldova, Oficiul Avocatului Poporului, Întreprinderea de Stat „Moldelectrica”, în avizele cărora au fost expuse un șir de obiecții și propuneri care au fost analizate în tabelul de sinteză a obiecțiilor și propunerilor aferent proiectului.

8. Constatările expertizei anticorupție

Întru respectarea dispozițiilor art. 34 alin. (1) din *Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative*, Cancelaria de Stat, prin scrisoarea nr. 18-69-9229 din 29 august 2023 a remis spre expertizare concomitent cu consultările publice proiectul actului normativ.

Urmare a transmiterii materialelor aferente proiectului spre reavizare în temeiul pct. 201 din *Regulamentul Guvernului*, aprobat prin *Hotărârea Guvernului nr. 610/2018*, Centrul Național Anticorupție a transmis raportul de expertiză anticorupție la proiect, prin care au fost formulate un șir de observații și propuneri, care au fost examinate de către autorul proiectului, cu expunerea poziției pe marginea fiecărei din acestea în cadrul tabelului de sinteză.

Prin intermediul raportului de expertiză anticorupție s-a constatat că în procesul de promovare a proiectului, au fost respectate rigorile de asigurare a transparenței decizionale statuate de prevederile *Legii nr.239-XVI din 13 noiembrie 2008 privind transparența în procesul decizional*. Nota informativă a proiectului a fost întocmită cu întrunirea exigențelor de tehnică legislativă statuate de prevederile art.30 lit.a)-f) al *Legii cu privire la actele normative nr.100 din 22 decembrie 2017*.

Analiza normelor propuse prin proiect a dus la identificarea unor deficiențe ce pot determina disfuncționalitatea proceselor administrative exercitate de către agenții publici prenotați și pot condiționa riscul admiterii incidentelor de integritate/riscurilor de corupție de către membrii Comisiei de cercetare prealabilă sau persoanele special desemnate/persoanele care au/susțin că au influență asupra acestora.

Deficiențele prenotate vizează:

- celeritatea înaintării propunerii de expropriere;
- nereglementarea unui mecanism, pentru titularii de alte drepturi reale, de a iniția de sine stătător, procedura administrativă ce precede nemijlocit exproprierea

(prezentarea actelor justificative ce atestă drepturile reale deținute pentru recepționarea ofertei de despăgubire);

- Nereglementarea circumstanțelor în care expropriatorul poate solicita completarea documentației depuse de către proprietar privind dreptul de proprietate asupra obiectului exproprierii;

- Lipsa unor norme procedurale aferente procedurii administrative aplicabile „bunurilor imobile sau partea/părțile de bun imobil afectate de expropriere” (procedurii administrative aferente determinării categoriei, gradului de afectare și eventual dacă se acordă despăgubiri proprietarului).

Autorul proiectului a luat act de observațiile conținute în raport și a realizat intervențiile sugerate în cuprinsul proiectului de act normativ, eliminându-se astfel deficiențele remarcate de Centrul Național Anticorupție.

9. Constatările expertizei de compatibilitate

Expertiza de compatibilitate nu a fost efectuată, în contextul în care prin intermediul prezentului proiect nu se urmărește armonizarea legislației naționale la legislația Uniunii Europene.

10. Constatările expertizei juridice

În conformitate cu prevederile art. 37 din Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative, expertiza juridică a proiectelor de acte normative se realizează de către Ministerul Justiției, care în speța dată, este și autorul proiectului de act normativ.

Prin prisma criteriilor de analiză abordate în contextul efectuării expertizei juridice, remarcăm că prezentul proiect de act normativ nu prezintă indicii de incompatibilitate cu prevederile Constituției și ale altor acte normative în vigoare, este în concordanță cu jurisprudența Curții Constituționale și cu prevederile tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte.

11. Constatările altor expertize

Alte expertize pe marginea prezentului proiect de act normativ nu au fost efectuate.

Ministră

Veronica MIHAILOV-MORARU

Tabel de sinteză a propunerilor și obiecțiilor
la proiectul Hotărârii Guvernului cu privire la aprobarea proiectului de lege privind modificarea unor acte
normative
(sporirea celerității procedurilor de expropriere)

Autoritățile care au înaintat propuneri sau obiecții	№	Conținutul obiecției sau propunerii	Opinia Ministerului Justiției
Agenția Proprietății Publice	1.	Urmare demersului Cancelariei de Stat nr. 18-69-9229 din 29 august 2023, Agenția Proprietății Publice a examinat proiectul de hotărâre cu privire la aprobarea proiectului de lege privind modificarea unor acte normative (sporirea celerității procedurilor de expropriere) (număr unic 731/MJ/2023), autor – Ministerul Justiției și, în limita competențelor funcționale, comunică următoarele. Capitolul III ¹ – Faza administrativă de expropriere Reieșind din faptul că în proiect se operează cu noțiunea “decizie de expropriere”, considerăm oportun definirea acesteia.	Se acceptă
	2.	La articolul 12 ² : La alineat (2), se propune substituirea cuvintelor “actului administrativ individual contestat” cu cuvântul “deciziei”, reieșind din faptul că aceasta va fi definită. La alineat (9), se propune substituirea cuvintelor “faptul că intenționează să dispună” cu cuvintele “intenția de a dispune”. La alineat (10), se propune substituirea cuvintelor “actului administrativ” cu cuvântul “deciziei”.	Se acceptă Se acceptă Se acceptă

	<p>La alineat (11), se propune substituirea cuvintelor “punerea în posesiune asupra” cu textul “, intrarea în posesia”. Totodată, reieșind din faptul că, în cazul exproprierii unor terenuri cultivate, intrarea în posesia acestora se va face numai după ce recolta a fost strânsă, cu excepția cazului în care în valoarea despăgubirii a fost cuprinsă și valoarea recoltei nestrânse, considerăm oportun să fie reglementată și modalitatea de valorificare a recoltei nestrânse.</p>	<p>Se acceptă parțial Propunerea legată de substituirea secvenței de text se acceptă. În ceea ce privește propunerea de reglementare a modalității de valorificare a recoltei nestrânse, se va reține faptul că prevederea dată a fost gândită conceptual pentru situațiile practice când, datorită urgenței lucrărilor, nu poate fi așteptată strângerea recoltei de către proprietarul actual, astfel încât acestuia i se asigură și o achitare a prejudiciului sub forma venitului ratat (situația dată însă presupunând și faptul că recolta dată va fi compromisă, datorită desfășurării lucrărilor pe terenul respectiv, ceea ce exclude incidența unor cazuri menționate de autorul avizului).</p>
<p>3.</p>	<p>La articolul 12³: La alineat (1), considerăm oportun să fie prevăzut un termen în care se va face plata despăgubirilor pentru bunurile expropriate în baza unei cereri a persoanei îndreptățite.</p> <p>La alineat (3), se propune substituirea cuvintelor “urmând să fie împărțite potrivit legii” cu cuvintele “proporțional cotei-părți pretinse asupra bunului”.</p>	<p>Se acceptă</p> <p>Nu se acceptă Situațiile când mai multe persoane ar putea pretinde (într-o fază inițială) în concurs sau în contradictoriu despăgubirile referitoare la un bun pot obține mai multe soluționări în practică decât soluția clasică privind împărțirea pe cote-părți, proporțional dreptului fiecărei persoane (exemplul cel mai indicativ în acest sens fiind cazul când mai multe persoane pretind în contradictoriu despăgubirea pentru bun (ceea ce ar presupune existența unui litigiu între acestea cu privire la drepturile asupra bunului) și care, urmare a soluționării acestuia în cadrul unui proces judiciar, ar duce la faptul că toată despăgubirea să fie eliberată părții care a câștigat litigiul respectiv).</p>

		La alineat (4), se propune substituirea cuvintelor “bunurile expropriate sunt proprietatea unei persoane decedate” cu cuvintele “proprietarul bunurilor a decedat”.	Se acceptă
	4.	<p>Capitolul IV – Faza judiciară în procedura de expropriere</p> <p>La articolul 13:</p> <p>La alineat (1), se propune substituirea cuvântului “fixat” cu cuvântul “determinat”.</p> <p>La alineat (4), se propune substituirea cuvântului “obiectivele” cu cuvintele “edificarea obiectivelor”.</p> <p>Reieșind din cele expuse, Agenția Proprietății Publice solicită revizuirea proiectului de lege înaintat spre avizare.</p>	<p>Se acceptă</p> <p>Se acceptă</p> <p>A se vedea observația cu nr. 41 și opinia Ministerului Justiției la aceasta.</p>
Congresul Autorităților Locale din Moldova	5.	<p>Proiectul de lege urmărește preponderent să asigure soluționarea unor blocaje și chestiuni neclare existente în procedura de expropriere pentru cauză de utilitate publică. Prin proiectul de lege se propune și introducerea unei „inovații” în materie de expropriere, care însă constituie o tentativă de sfidare flagrantă a dreptului de proprietate a unităților administrativ-teritoriale consfințit de Constituția Republicii Moldova. „Inovația” constă în prevederea că:</p> <p>„Bunurile din domeniul public al proprietății publice a unităților administrativ-teritoriale, care sunt afectate de lucrările de utilitate publică de interes național trec în proprietatea publică a statului și în administrarea reprezentantului expropriatorului, în termen de 30 de zile de la înștiințarea unității administrativ-teritoriale, fără a fi necesară adoptarea unui act administrativ de confirmare din partea autorității administrației publice locale cu atribuții în domeniul administrării proprietății publice”.</p> <p>Legea nr. 29/2018 prevede în procedura de delimitare a proprietății publice că părțile (statul și UAT), dacă nu convin asupra apartenenței bunurilor, inclusiv din domeniul public, disputele se soluționează de instanțele de judecată, iar prin această „inovație” se trec în proprietatea statului, doar cu o înștiințare! Amintim, că pentru motive de lipsă a</p>	<p>Se acceptă parțial</p> <p>Articolul 21¹, cu care se propune a fi completată legea, se redă într-o nouă redacție, după cum urmează:</p> <p><i>„Articolul 21¹. Transferul către stat de bunuri proprietate publică ce aparțin unei unități administrativ-teritoriale</i></p> <p><i>(1) În cazul inițierii unor lucrări de utilitate publică de interes național, dreptul de proprietate publică asupra bunurilor din domeniul privat al unităților administrativ-teritoriale, ce urmează a fi afectate de lucrările respective, poate fi transferat de la unitatea administrativ-teritorială către stat.</i></p> <p><i>(2) În cazul în care, pentru desfășurarea lucrărilor de utilitate publică de interes național, este necesar transferul către stat a dreptului de proprietate asupra unui bun din domeniul public al proprietății publice a unității administrativ-teritoriale, transferul dat se poate realiza doar în urma adoptării de către autoritatea corespunzătoare cu atribuții în domeniul administrării proprietății publice, la propunerea Guvernului, a unei decizii privind trecerea bunurilor proprietate a unității administrativ-teritoriale din domeniul public în domeniul privat.</i></p>

	<p>soluționării disputelor prin instanțele de judecată, Legea nr. 981/2000 a fost declarată neconstituțională prin hotărârea Curții Constituționale nr. 12 din 21 aprilie 2005.</p> <p>În acest mod, se poate ajunge până la absurd, când statul ar putea prelua sediul Primăriei, printr-o simplă înștiințare, or, conform prevederilor art. 11 alin. (2) lit. f) din Legea nr. 29/2018, domeniului public local aparțin și:</p> <p>„clădirile în care își desfășoară activitatea autoritățile administrației publice locale de nivelul întâi, precum și instituțiile publice de interes local”.</p> <p>Constituția Republicii Moldova, la Art. 46 alin. (2) statuează că:</p> <p>„Nimeni nu poate fi expropriat decât pentru o cauză de utilitate publică, stabilită potrivit legii, cu dreptă și prealabilă despăgubire”. Adică orice expropriere, potrivit Constituției, trebuie să se compenseze în prealabil cu o dreptă despăgubire.</p> <p>La Art. 109, Constituția statuează, că:</p> <p>„(1) Administrația publică în unitățile administrativ-teritoriale se întemeiază pe principiile autonomiei locale, ale descentralizării serviciilor publice, ale eligibilității autorităților administrației publice locale și ale consultării cetățenilor în problemele locale de interes deosebit.</p> <p>(2) Autonomia privește atât organizarea și funcționarea administrației publice locale, cât și gestiunea colectivităților pe care le reprezintă”.</p> <p>Art. 6 din Legea nr. 436/2006, prevede că:</p> <p>„(2) Raporturile dintre autoritățile publice centrale și cele locale au la bază principiile autonomiei, legalității, transparenței și colaborării în rezolvarea problemelor comune.</p> <p>(3) Între autoritățile centrale și cele locale, între autoritățile publice de nivelul întâi și cele de nivelul al doilea nu există raporturi de subordonare”.</p> <p>Iar art. 7 din aceeași lege prevede că:</p>	<p><i>(3) Refuzul autorității cu atribuții în domeniul administrării proprietății publice a unităților administrativ-teritoriale de a emite decizia prevăzută la alin. (2) poate fi contestat de către Guvern în procedura de contencios administrativ, prin intermediul oficiului teritorial corespunzător al Cancelariei de Stat.</i></p> <p><i>(4) În cazul bunurilor din domeniul privat al proprietății publice a unităților administrativ-teritoriale, transferul dreptului de proprietate operează în condițiile procedurii de expropriere reglementate de prezenta lege, după consemnarea sumelor datorate cu titlu de despăgubiri.”.</i></p>
--	--	---

	<p>„În realizarea competențelor lor, autoritățile administrației publice locale dispun de autonomie, consfințită și garantată prin Constituția Republicii Moldova, Carta Europeană a Autonomiei Locale și prin alte tratate la care Republica Moldova este parte”.</p> <p>Având în vedere aceste principii fundamentale, CALM solicită revizuirea acestei „inovații” legislative, pentru revenirea în albia politicilor publice ale unei guvernări democratice.</p> <p>O parte consistentă a proprietății UAT constituie anume bunurile domeniului public care sunt menite să satisfacă, prioritar, interesele comunităților locale. Lipsirea comunităților locale de aceste bunuri ar constitui o nedreptate față de locuitorii acestor comunități și o imixtiune a statului în autonomia locală, (ingerință) pe care o considerăm inadmisibilă într-o societate democratică.</p> <p>În raport cu UAT, respectiv, APL, trebuie respectate regulile și garanțiile generale ale inviolabilității proprietății. În cazul bunurilor care aparțin domeniului public local și care sunt, în principiu, inalienabile potrivit legii, este evident necesară o abordare distinctă, care presupune inclusiv negocieri, expertize și proceduri speciale de trecere dintr-un domeniu în altul sau transfer al apartenenței, motiv din care, infra vom propune o alternativă posibilă în procedurile de expropriere în asemenea cazuri.</p>	
<p>6.</p>	<p>Totodată, menționăm, că nici Legea nr. 488/1999 și nici proiectul de lege nu operează cu norme privind evaluarea bunurilor supuse exproprierii prin raport de evaluare la preț de piață.</p> <p>În acest sens, este necesară introducerea unui compartiment nou în proiectul de lege, care va reglementa procedura și modul de evaluare a bunurilor supuse exproprierii prin raport de evaluare la preț de piață. Considerăm inadmisibil ca o entitate care are cel puțin afinități cu statul (Camera de</p>	<p>Nu se acceptă</p> <p>Scopurile de bază avute în vedere de autor cu ocazia elaborării prezentului proiect vizează o altă problematică ce urmează a fi soluționată.</p> <p>În legătură cu aspectele invocate de către autorul avizului, nu ne putem ralia la concluziile menționate de către acesta (precum că Legea nr. 488/1999 nu operează cu norme privind evaluarea bunurilor supuse exproprierii prin raport de evaluare la preț de piață), în</p>

	<p>Comerț și Industrie) să efectueze rapoarte de evaluare în procedura de expropriere de interes national, așa cum se realizează deja în practică, atestându-se că rapoartele de evaluare elaborate în acest mod sunt mai mult decât părtinitoare, de înțeles în al cui interes. Aceste aspecte de conflicte de interese urmează a fi expres prevăzute și preîntâmpinate prin norme ce trebuie introduse în proiectul de lege.</p>	<p>contextul în care această lege reglementează suficient de detaliat acest aspect în cadrul art. 15 din lege, unde este prevăzut că:</p> <p><i>„(1) În caz de litigiu asupra cuantumului despăgubirii, instanța de judecată va institui o comisie de experți la care pot participa câte un reprezentant al expropriatorului și al expropriatului.</i></p> <p><i>(2) Despăgubirea se compune din valoarea reală a imobilelor sau a drepturilor patrimoniale supuse exproprierii și din daunele cauzate proprietarului sau titularilor de alte drepturi reale.</i></p> <p><i>(3) La calcularea cuantumului despăgubirii, comisia de experți și instanța de judecată vor ține cont de prețul la care se vând imobilele și drepturile de același fel în teritoriul respectiv, la data întocmirii actului de expertiză, precum și de prejudiciile aduse proprietarului sau, după caz, titularilor de alte drepturi reale, luând în considerare și dovezile prezentate de aceștia.</i></p> <p><i>(4) Experții vor determina despăgubirile ce se cuvin proprietarului, separat de cele ce se cuvin titularilor de alte drepturi reale.</i></p> <p><i>(5) În cazul exproprierii de teren, cuantumul despăgubirii nu trebuie să fie mai mic decât prețul normativ stabilit în baza tarifelor prevăzute de legislație.”.</i></p> <p>Parțial însă aspectul dat va fi totuși abordat prin intermediul proiectului (a se vedea observația cu nr. 40 și opinia Ministerului Justiției la aceasta).</p>
7.	<p>Se propun atenției următoarele observații, modificări și completări ale proiectului de lege:</p> <p>4.1. Referitor la Art. I (pct.1. Articolul 4 va avea următorul cuprins: (2) Pentru lucrările de interes local, expropriator, în sensul prezentei legi, este unitatea administrativ-teritorială al cărei organ competent a declarat utilitatea</p>	<p>Se acceptă parțial</p> <p>Autorul proiectului nu susține propunerea de indicare expresă a autorității care va reprezenta administrația publică locală în procedurile de expropriere, în contextul în care această atribuție particulară are un caracter secundar și conex atribuției generice de</p>

	<p>publică, potrivit prevederilor art. 6. În cazul în care la declararea utilității publice potrivit art. 6 alin. (1) lit. c) și d) au existat divergențe, în urma cărora utilitatea publică a fost declarată de către Guvern sau, după caz, de către consiliul raional, expropriator este unitatea administrativ-teritorială pe al cărei teritoriu administrativ se află obiectul exproprierii. În toate cazurile, unitatea administrativ-teritorială este reprezentată în procedurile privind exproprierea de către autoritatea corespunzătoare cu atribuții în domeniul administrării proprietății publice sau persoana special desemnată conform legii” menționăm că „autoritatea corespunzătoare cu atribuții în domeniul administrării proprietății publice sau persoana special desemnată conform legii” este o sintagmă care nu asigură calitatea necesară normei de previzibilitate. În acest sens, propunem a se preciza cine este persoana și autoritatea respectivă (eventual, se propune: autoritatea executivă a administrației publice locale și subdiviziunea sau persoana împuternicită de către aceasta).</p>	<p>administrare a proprietății publice (care însă este reglementată în cuprinsul unor alte acte normative). Prin urmare, în contextul în care, ipotetic, se va realiza o schimbare a paradigmei legale în sensul transferului atribuțiilor decizionale de bază legate de acest subiect de la autoritățile locale deliberative la cele executive, formularea din proiect are meritul de a asigura și un transfer automat al acestei competențe particulare privind reprezentarea APL în procedurile de expropriere, nemaifiind necesare careva intervenții suplimentare în acest sens în cuprinsul Legii nr. 488/1999.</p> <p>Cu toate acestea, autorul proiectului reține și considerentul că expresia „autoritatea publică cu atribuții în domeniul administrării proprietății publice” într-adevăr comportă un caracter prea generic, în contextul în care anumite atribuții în legătură cu acest subiect sunt exercitate de către autoritatea locală deliberativă (consiliile locale), așa cum reiese din prevederile art. 14 alin. (2) lit. c) și d) din <i>Legea nr. 436/2006 privind administrația publică locală</i>, iar anumite atribuții în legătură cu acest subiect sunt exercitate de către autoritatea executivă (primarul), așa cum reiese din cuprinsul art. 29 alin. (1) lit. a¹), f) și g) din <i>Legea nr. 436/2006</i>.</p> <p>În acest sens, pentru a exclude ambiguitatea dată, expresia respectivă va fi substituită cu aceea de „autoritatea publică ce exercită împuternicirile de proprietar al patrimoniului unității administrativ-teritoriale” (și care, în conformitate cu prevederile art. 9 alin. (1) din <i>Legea nr. 121/2007 privind administrarea și deținatizarea proprietății publice</i>, este consiliul local).</p>
<p>8.</p>	<p>4.2.1. Referitor la Art. I (pct.4. Articolul 9 Alineatul (4) se abrogă) se impune substituirea textului „Alineatul (4) se abrogă” cu textul cu următorul cuprins: „Alineatul (4) va</p>	<p>Se acceptă parțial Prevederea respectivă din proiect va fi revizuită, după cum urmează:</p>

	<p>avea următorul cuprins: „(4) În cazul exproprierii de locuință sau teren, proprietarului i se poate propune în proprietate o altă locuință sau un alt teren, cu achitarea diferenței de valoare, reieșind din rapoartele de evaluare la preț de piață a bunurilor supuse schimbului”. Menționăm, că pentru UAT această normă are o importanță deosebită, pe motiv că lipsa de resurse financiare în bugetele locale impune anume soluția plauzibilă a schimburilor de terenuri/bunuri. Actualmente există și proceduri de expropriere în desfășurare, în care UAT propune în schimb proprietarilor alte terenuri, pentru realizarea cauzei de utilitate publică de interes local – amenajarea spațiului de depozitare a deșeurilor din localitate.</p>	<p><i>„Alineatul (4) va avea următorul cuprins: „(4) În cazul exproprierii de locuință sau teren, expropriatorul poate opta pentru plata unei despăgubiri către proprietarul actual al bunurilor respective sau, după caz, poate propune acestuia în proprietate o altă locuință sau un alt teren, cu achitarea diferenței de valoare, reieșind din rapoartele de evaluare la preț de piață a bunurilor supuse schimbului.””.</i></p>
<p>9.</p>	<p>4.2.2. Referitor la Art. I (pct.4. Articolul 9 Se completează cu alineatele (6)-(9) cu următorul cuprins: „(6) În termen de 45 de zile de la data primirii propunerii prevăzute la alin. (1), proprietarii bunurilor ce se propun a fi expropriate au obligația prezentării la sediul reprezentantului expropriatorului, în vederea depunerii documentelor care să ateste dreptul de proprietate pentru stabilirea unei drepte despăgubiri, precum și în vederea determinării tuturor persoanelor îndreptățite la acordarea despăgubirii) se propune substituirea cuvintelor „, în vederea depunerii” cu articolul posesiv „a”. În primul rând, considerăm că obligația prezentării personale la sediul reprezentantului expropriatorului constituie un abuz față de expropriat. Este suficient ca expropriatul să prezinte la sediu documentele justificative privind bunul și dreptul de proprietate asupra lui, în special, dacă se prioritizează (de către stat) comunicarea electronică. În plus, prezența la sediul expropriatorului presupune posibilitatea anumitor „înțelegeri dolosive”. Prin urmare, comunicarea în scris, inclusiv prin mijloace electronice este modalitatea care trebuie promovată și acceptată în procedura respectivă.</p>	<p>Se acceptă</p>

	Propunerea vizează și Articolul 12/2 alin. (3) din proiectul de lege.	
10.	4.3. La Art. I (pct.6. Articolul 12/2 (4) Decizia de expropriere se emite și își produce efectele în condițiile prezentei legi, inclusiv în situația în care bunurile sunt supuse unor măsuri asiguratorii de către organele de urmărire penală/executare silită sau dacă aceste bunuri sunt grevate de drepturi reale de garanție, inclusiv gaj și ipotecă) după cuvintele „măsuri asiguratorii de către” este necesară completarea cu cuvintele „instanțele de judecată.”. Cel mai des în practică, măsuri asiguratorii aplică anume instanțele de judecată. Propunerea vizează și celelalte articole și alineate corespunzătoare din proiectul de lege.	Se acceptă
11.	4.4. La Art. I (pct. 12 Articolul 18 va avea următorul cuprins: (2) În cazul renunțării la continuarea lucrărilor pentru cauză de utilitate publică, aceasta se realizează prin adoptarea unui act de renunțare la lucrările pentru cauză de utilitate publică și de abrogare a actului anterior prin care a fost declarată utilitatea publică de interes național și de interes local) în sintagma „utilitatea publică de interes național și de interes local” conjuncția „și” urmează a fi substituită prin conjuncția disjunctivă „sau” (interesul nu poate fi concomitent național și local).	Se acceptă
12.	4.5. La Art. I (pct. 15. Se completează cu articolul 21 ¹ , cu următorul cuprins: „Articolul 21 ¹ . Transferul către stat de bunuri proprietate publică ce aparțin unei unități administrativ-teritoriale (2) Bunurile din domeniul public al proprietății publice a unităților administrativ teritoriale, care sunt afectate de lucrările de utilitate publică de interes național trec în proprietatea publică a statului și în administrarea reprezentantului expropriatorului, în termen de 30 de zile de la înștiințarea unității administrativ-teritoriale, fără a fi necesară adoptarea unui act administrativ de confirmare din partea autorității	A se vedea opinia Ministerului Justiției la observația cu nr. 5.

	<p>administrației publice locale cu atribuții în domeniul administrării proprietății publice. (3) În cazul bunurilor din domeniul privat al proprietății publice a unităților administrativ-teritoriale, transferul dreptului de proprietate operează în condițiile procedurii de expropriere reglementate de prezenta lege, după consemnarea sumelor datorate cu titlu de despăgubiri) este necesară excluderea alineatului (3) și expunerea alineatului (2) cu următorul cuprins:</p> <p>„(2) Bunurile din domeniul public al proprietății publice a unităților administrativ teritoriale, care sunt afectate de lucrările de utilitate publică de interes național pot trece în proprietatea publică a statului și în administrarea reprezentantului expropriatorului, cu compensarea prețului din înregistrarea contabilă a bunurilor sau la decizia consiliului local, cu titlu gratuit. Această regulă este valabilă și pentru trecerea bunurilor din domeniul public al statului în proprietatea unității administrativ-teritoriale, pentru lucrările de utilitate publică de interes local”.</p> <p>Formularea actuală din proiectul de lege constituie o tentativă de sfidare flagrantă a dreptului de proprietate a unităților administrativ-teritoriale consacrat de Constituția Republicii Moldova ce nedreptățește locuitorii acestor comunități și este, de asemenea, o imixtiune a statului în autonomia locală, (ingerință) pe care o considerăm inadmisibilă într-o societate democratică.</p>	
<p>13.</p>	<p>4.6. Este necesară și se propune introducerea unui nou compartiment în proiectul de lege, care va reglementa procedura și modul de evaluare a bunurilor supuse exproprierii prin raport de evaluare la preț de piață, inclusiv măsuri de înlăturare a conflictelor de interese în procedura evaluării, posibilitatea legală a întocmirii rapoartelor de evaluare și de către expropriați care să poată fi luate în considerație inclusiv de către instanțele de judecată.</p>	<p>A se vedea opinia Ministerului Justiției la observația cu nr. 6.</p> <p>Parțial însă aspectul dat va fi totuși abordat prin intermediul proiectului (a se vedea observația cu nr. 40 și opinia Ministerului Justiției la aceasta).</p>

		Având în vedere că încalcă flagrant statuările constituționale, inclusiv dreptul de proprietate și principiul autonomiei locale, CALM NU SUSTȚINE aprobarea versiunii actuale a proiectului de lege.	
Întreprinderea de stat „Moldelectrica”	14.	<p>La solicitările Dvs. nr. 07-1260 din 30.08.2023 și nr. 18-69-9229 din 29.08.2023 privind avizarea proiectului de hotărâre cu privire la aprobarea proiectului de lege privind modificarea unor acte normative (sporirea celerității procedurilor de expropriere) cu număr unic 731/MJ/2023, I.S. Moldelectrica a examinat modificările propuse și comunică Avizarea pozitivă a proiectului de hotărâre cu următoarele propuneri:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Introducerea în proiectul hotărârii prevederi privind abordarea față de proprietarii de terenuri nerezidenți; 2. Introducerea în proiectul hotărârii cazurile de expropriere a terenurilor arendate de persoane terțe pe termen lung (30 ani sau mai mult) și/sau investitori cu utilizarea surselor de împrumut. 	<p>Scopurile de bază avute în vedere de autor cu ocazia elaborării prezentului proiect vizează o altă problematică ce urmează a fi soluționată.</p> <p>În legătură cu sugestiile expuse într-o manieră generică de către autorul avizului, vom remarca că în conformitate cu prevederile art. 33 alin. (1) din <i>Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative</i>, „(1) <i>Autoritățile publice, instituțiile interesate și reprezentanții societății civile, cărora li s-a prezentat proiectul actului normativ spre avizare sau consultare publică, expediază autorului proiectului avize cu obiecții și propuneri motivate, anexând, dacă este necesar, versiunea redactată a proiectului sau doar a unor prevederi, ori comunică lipsa de obiecții și propuneri.</i>”.</p> <p>Prin urmare, vom remarca aici că pentru înțelegerea intenției autorului avizului pe marginea unor propuneri de intervenție, este necesară o expunere mai detaliată și mai clară a esenței celor sugerate, astfel încât autorul proiectului să poată în cunoștință de cauză să emită o opinie pe marginea acestora.</p>
Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării	15.	<p>La Art. I Legea exproprierii pentru cauză de utilitate publică nr. 488/1999.</p> <p>La pct.4. Cu referire la art. 9</p> <p>Privind abrogarea alin. (4) din a Legii nr. 488/1999. Redacția actuală a normei propuse spre abrogare prevede că „În cazul exproprierii de locuință sau teren, proprietarului i se va propune în proprietate o altă locuință sau un alt teren. Dacă costul locuinței propuse sau al terenului propus este mai mic decât cel al locuinței expropriate sau al terenului expropriat, expropriatorul va plăti diferența dintre costul</p>	<p>Se acceptă</p> <p>A se vedea opinia Ministerului Justiției la observația cu nr. 8.</p>

	<p>locuinței expropriate sau al terenului expropriat și cel al locuinței propuse sau al terenului propus.” De notat că, condițiile care au impus propunerea respectivă nu sunt argumentate corespunzător în nota informativă, astfel nu este clar care va fi impactul acesteia asupra proprietarilor a căror locuință unică este supusă procedurilor de expropriere. Subliniem că dreptul la locuință constituie un drept fundamental, care face parte din dreptul la viață decentă al persoanei sau familiei. Totodată, conform bunelor practici, punerea în executare a documentelor executorii se efectuează cu respectarea principiului respectării drepturilor omului și nu poate avea ca scop pricinuirea de suferințe fizice, morale sau materiale. Prin urmare, propunem autorului de a reevalua propunerea de abrogare a normei prenotate, cu reglementarea unei soluții juridice pentru proprietarii locuințelor supuse exproprierii care nu au la dispoziție o altă locuință corespunzătoare în care s-ar putea muta împreună cu membrii familiei lor.</p>	
	<p>16. Cu privire la completarea cu alineatele (6)-(9): La alin. (7). Întrucât persoana îndreptățită își manifestă consimțământul pentru compensarea imediată și echitabilă reieșind inclusiv din valoarea despăgubirii oferite de către expropriator, se consideră rezonabilă includerea ofertei de despăgubire în actul menționat la alin. (7).</p>	<p>Se acceptă</p>
	<p>17. La pct. 6 Cu privire la completarea cu art.12 : La alin. (2). Prin norma respectivă se instituie o derogare de la prevederile art. 214 din Codul administrativ nr. 116/2018, care consacră regula generală potrivit căreia suspendarea executării actului administrativ individual contestat poate fi solicitată de către reclamant instanței de judecată care examinează acțiunea de contencios administrativ. Reclamantul poate solicita instanței de judecată competente suspendarea executării actului administrativ individual până la înaintarea acțiunii în contencios administrativ dacă autoritatea publică investită cu soluționarea cererii</p>	<p>Se acceptă</p>

	<p>prealabile a refuzat suspendarea sau nu a soluționat cererea de suspendare în termenul stabilit la art. 172 alin. (3). Remarcăm că, alin. (8) și alin. (9) ale art. 214 stabilesc actele administrative ce nu pot fi suspendate. Astfel, întrucât prevederile Codului administrativ, determină statutul juridic al participanților la raporturile administrative, atribuțiile autorităților publice administrative și ale instanțelor de judecată competente pentru examinarea litigiilor de contencios administrativ, drepturile și obligațiile participanților în procedura administrativă și cea de contencios administrativ, se consideră judicios necesară completarea proiectului cu propunerile corespunzătoare pentru modificarea art.214 din Codul administrativ.</p>	
<p>18.</p>	<p>La alin. (7) și alin. (8) Potrivit notei informative, reglementările propuse sunt similare cu cele existente în legislația României, și anume art. 9 alin. (1) - (4) din Legea României nr. 255/2010 privind exproprierea pentru cauză de utilitate publică, și au drept scop soluționarea diverselor situații practice care ar putea apărea pe parcursul derulării procedurilor de expropriere.</p> <p>Analizând legea enunțată, se constată lipsa reglementărilor situației în care proprietarii bunurilor sau moștenitorii legali ai acestora au bunurile supuse unor măsuri asiguratorii de către organele de urmărire penală/executare silită sau dacă aceste bunuri sunt grevate de drepturi reale de garanție, inclusiv gaj sau ipotecă. Mai mult decât atât, redacția actuală a nomelor alin. (7) și alin. (8) atentează în mod direct asupra intereselor creditorilor, având un caracter abuziv. Drept urmare, se propune excluderea acestora din proiect.</p>	<p>Prevederile din legislația României care au stat la baza soluțiilor consacrate la art. 12² alin. (7) și (8) din proiect pot fi găsite în cuprinsul art. 9 alin. (3⁴) și (3⁵) din <i>Legea nr. 255/2010 privind exproprierea pentru cauză de utilitate publică, necesară realizării unor obiective de interes național, județean și local</i> (link-ul la textul integral al legii: https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/268024), care stabilesc că:</p> <p><i>„(3⁴) În situația în care organul de urmărire penală/de executare silită și/sau creditorul, după caz, nu răspunde în termenul prevăzut la alin. (3³) solicitat de expropriator sau reprezentantul acestuia, procedura de expropriere va continua conform prezentei legi, iar sumele rezultate din exproprierea bunului imobil urmează a fi consemnate pe seama proprietarului, fără a lua în considerare măsurile asiguratorii instituite de către organul de urmărire penală/de executare silită sau ipoteca instituită de creditor asupra bunului imobil expropriat.</i></p>

			<p>(3⁵) În situația prevăzută la alin. (3⁴) măsurile asigurătorii asupra bunului imobil, respectiv ipoteca încetează de drept odată cu intabularea dreptului de proprietate în favoarea statului român, județelor, orașelor sau comunelor, după caz.”.</p> <p>Caracterul abuziv al prevederilor respective din proiect nu a fost explicat/argumentat în aviz, prin urmare autorul proiectului se află în imposibilitate de a veni cu o explicație mai detaliată la subiect.</p>
	19.	Din perspectiva tehnicii legislative, la formula de atestare a autenticității actului normativ se va indica funcția corectă a contrasemnatarilor, și anume cuvintele „Ministrul dezvoltării economice și digitalizării” se vor substitui cu cuvintele „Viceprim-ministru, ministrul dezvoltării economice și digitalizării”.	Se acceptă
Ministerul Energiei	20.	<p>În contextul demersului Cancelariei de Stat nr. 18-69-9229 din 29 august 2023, privind avizarea proiectul Hotărârii de Guvern cu privire la aprobarea proiectului de lege privind modificarea unor acte normative (sporirea celerității procedurilor de expropriere), (număr unic 731/MJ/2023), autor – Ministerul Justiției, menționăm că Ministerul Energiei implementează prin intermediul Unității Consolidate pentru Implementarea și Monitorizarea Proiectelor în domeniul Energeticii mai multe proiecte de utilitate publică și cele care urmează a fi declarate de utilitate publică: Gazoductul Iași-Ungheni-Chișinău, Linia Electrică Aeriană (LEA) 400 kV Vulcănești-Chișinău, LEA 400 kV Bălți-Suceava.</p> <p>Având în vedere că proiectul Hotărârii de Guvern cu privire la aprobarea proiectului de lege susmenționat, este promovat în contextul deciziei din Procesul-Verbal nr. 2 al ședinței Comitetului Interministerial pentru Planificare Strategică din 23 februarie 2023, Ministerului Energiei i s-a furnizat indicația privind prezentarea planului detaliat al</p>	Se acceptă

	<p>acțiunilor planificate pentru realizarea Proiectului de construcție a LEA 400 kV Bălți-Suceava și extinderea stației Bălți – 300 kV, în același rând Ministerul Justiției va elabora o lege-cadru privind realizarea procedurii de expropriere pentru cauză de utilitate publică, necesară realizării unor obiective/proiecte majore de interes național și local.</p> <p>În această ordine de idei și în limita competențelor funcționale, comunicăm susținerea proiectului cu următoarele propuneri.</p> <p>Pe parcursul întregului Proiect, considerăm oportun substituirea sintagmei „bunuri expropriate” cu sintagma „obiect al exproprierii” definită în art. 2 din Legea nr. 488/1999 exproprierii pentru cauză de utilitate publică, în vederea sporirii caracterului previzibilității textului legii.</p>	
	<p>21. La art. 7 din proiect se propune includerea în cadrul Comisiei pentru cercetarea prealabilă a reprezentantului Ministerului Energiei, având în vedere responsabilitatea Ministerului în materia coordonării proiectelor strategice din sectorul energetic.</p>	<p>Nu se acceptă</p> <p>Pentru situațiile în care exproprierea bunurilor se realizează în contextul desfășurării unor lucrări de interes național în sectorul energetic, reprezentantul Ministerului Energiei va fi inclus oricum în componența Comisiei pentru cercetare prealabilă, în baza prevederilor actuale de la art. 7 alin. (2) din Legea exproprierii pentru cauză de utilitate publică nr. 488/1999, care stabilesc că „(2) Cercetarea prealabilă pentru lucrările de interes național se efectuează de către comisii constituite de Guvern, acestea incluzând: un reprezentant al autorității administrației publice centrale coordonatoare a domeniului de activitate pentru care se realizează lucrarea de utilitate publică, câte un reprezentant al Ministerului Mediului, al Ministerului Finanțelor, al Ministerului Economiei, al Ministerului Infrastructurii și Dezvoltării Regionale, precum și președintele raionului și primarul localității în a cărei rază teritorială se desfășoară lucrarea de utilitate publică.”.</p>

	<p>22. La art. 9 alin. (6) din proiect se constată necesitatea definirii termenului „persoanelor îndreptățite”, în caz contrar există riscul interpretării legii.</p>	<p>Se acceptă parțial Noțiunea de „persoane îndreptățite la acordarea despăgubirii” în cuprinsul prevederii respective are o natură sintetică, cuprinzând diferite categorii de persoane ce ar putea pretinde despăgubirea respectivă și care nu pot fi enumerate exhaustiv (aici fiind vorba în esență de proprietar; mai mulți coproprietari; titulari ai unor alte drepturi reale asupra bunului expropriat). Aceste persoane se includ în modul practic în definiția noțiunii de „expropriat”, oferită de art. 3 din lege, motiv pentru care prevederea de la art. 9 alin. (6) din proiect va fi clarificată în acest sens.</p>
	<p>23. Cu referire la norma propusă de autor în art. 12¹ alin. (2) din proiectul actului normativ, ținem să menționăm că aceasta nu reglementează temeiul propriu zis de emiteră a hotărârii Comisiei privind stabilirea cuantumului despăgubirii. Astfel, pentru situațiile expuse la art. 12¹ alin. (1) temeiul emiterii hotărârii privind stabilirea cuantumului despăgubirii constituie consimțământul expropriatului, exprimat în scris, în conformitate cu prevederile art. 9 alin. (7) și autentificat notarial sau decizia comisiei adoptate în condițiile art. 12. Decizia comisiei, în sensul art. 12 este emisă doar în contextul examinării întâmpinării depuse de către expropriat împotriva propunerilor de expropriere, în ordinea prevăzută de art. 10 alin. (1) din Legea nr. 488/1999.</p> <p>Pentru sporirea previzibilității normei propuse, se impune necesitatea reglementării unui mecanism de emiteră a hotărârii privind stabilirea cuantumului despăgubirii în situația în care nu sunt cunoscuți proprietarii actuali, precum și în situația succesiunilor nedeschise ori a moștenitorilor necunoscuți.</p> <p>În acest sens, propunem completare art. 12¹ alin. (2) propus din Legea nr. 488/1999 cu sintagma: „în termenul stabilit în art. 9 alin. (6) sau, după caz, în termenele stabilite în art.</p>	<p>Se acceptă parțial Art. 12¹ alin. (2) propus prin proiect se va completa, pentru claritate, cu sintagma sugerată de autorul avizului.</p> <p>În ceea ce privește sugestia de a renunța la prevederea de la art. 12² alin. (3), nu achiesăm la opinia autorului avizului, deoarece credem că prevederea respectivă are rolul său pentru a sublinia cu claritate odată în plus că procedura de expropriere nu se va bloca de situația în care proprietarii bunurilor ce se propun a fi expropriate nu se prezintă în termenul stabilit la art. 9 alin. (6) din lege, nu prezintă un titlu valabil sau nu sunt cunoscuți proprietarii, precum și în situația succesiunilor nedeschise ori a moștenitorilor necunoscuți sau în care nu se ajunge la o înțelegere privind valoarea despăgubirii.</p>

	<p>11” sau reglementarea posibilității extinderii termenului de emiteră a hotărârii comisiei privind stabilirea cuantumului despăgubirii.</p> <p>Operând modificarea tratată supra, considerăm lipsită de necesitate completarea textului Legii nr. 488/1999 cu prevederile art. 12² alin. (3), în contextul în care potrivit alin. (1) aceluiași articol, temei pentru emiteră deciziei de expropriere constituie hotărârea de stabilire a cuantumului despăgubirii, care nu poate fi emisă în ipoteza unor situații propuse de a fi reglementate prin art. 12¹ alin. (2) propus.</p>	
24.	<p>Totodată, considerăm oportun completarea proiectului cu soluții pentru situațiile în care bunul imobil a fost ipotecat sau au fost instituite alte drepturi ale persoanelor terțe, la momentul a achitat parțial sumele datorate.</p>	<p>Situațiile practice descrise de autorul avizului urmează a fi soluționate în baza cadrului normativ general incident în materie, nefiind necesar a se veni prin proiect cu soluții legale pentru fiecare caz particular.</p> <p>Se va remarca faptul că art. 675 alin. (1) din <i>Codul civil</i> stabilește expres că „(1) <i>Gajul se stinge prin stingerea obligației a cărei executare acesta o garantează.</i>”, prin urmare în situația în care a fost realizată doar o stingere parțială a obligației garantate, gajul continuă să subziste. În acest context, chiar și în situația dată, cu referire la creditorul garantat vor rămâne incidente prevederile art. 12² alin. (4) – (9) din proiect, acesta având posibilitatea să instituie măsuri asiguratorii sau poprirea asupra sumelor care vor rezulta din procedura de expropriere în cuantumul rămas nestins din obligația garantată.</p>
25.	<p>La capitolul prevederilor art. 15 alin. (6) propus, obiectăm asupra completării textului normei cu sintagma „sau de altă persoană interesată”. Conform art. 3 din Legea nr. 488/1999 expropriat este „proprietarul sau titularul de alte drepturi reale asupra obiectului exproprierii”. Prin urmare, calitatea de reclamant în spețe ce derivă din procedura de expropriere, poate fi atribuită doar expropriatului, dar nu și persoanelor terțe. Atribuirea posibilității unor persoane terțe de contestare în instanțele de judecată a hotărârilor</p>	<p>Se acceptă</p> <p>Textul „sau de altă persoană interesată” va fi exclus din cuprinsul prevederii respective.</p>

	comisiei, va crea o incertitudine la stabilirea cercului participanților în cadrul procesului judiciar.	
26.	<p>Totodată, sintagma „și nici mai mare decât cea solicitată de expropriat” din norma propusă este una excesivă, din motiv că judecarea cauzelor în limita solicitărilor înaintate reprezintă o siguranță a respectării principiilor fundamentale a dreptului în plan procedural. În circumstanțe particulare, potrivit art. 57 alin. (1) din Codul administrativ al Republicii Moldova „Activitatea administrativă se realizează numai de autoritatea publică competentă și în limitele competenței legale. Mai mult ca atât, potrivit art. 219 alin. (3) din Codul administrativ „Instanța de judecată nu are dreptul să depășească limitele pretențiilor din acțiune, însă, totodată, nu este legată de textul cererilor formulate de participanții la proces”.</p> <p>Prevederi similare conține și Codul de procedură civilă al Republicii Moldova, în contextul exigențelor privind legalitatea și temeinicia hotărârii, fapt ce derivă din judecarea cauzei civile în limita solicitărilor înaintate.</p>	<p>Autorul avizului nu a elucidat în ce ar consta caracterul excesiv al textului dat, în situația în care prevederea respectivă din proiect („(6) În toate cazurile, despăgubirea acordată de instanță nu va putea fi mai mică decât cea oferită de expropriator și nici mai mare decât cea solicitată de expropriat sau de altă persoană interesată.”) în modul practic vine să transpună soluția generală consacrată de art. 219 alin. (3) din Codul administrativ, ce stabilește că instanța de judecată nu are dreptul să depășească limitele pretențiilor reclamantului din acțiune.</p>
27.	<p>În materia modificării propuse la art. 20 prin substituirea cuvintelor „primirii despăgubirii ce i se cuvine” cu cuvintele „emiterii actului administrativ de expropriere”, se propune substituirea textului „primirii despăgubirii ce i se cuvine” cu textul „emiterii deciziei de expropriere în conformitate cu prevederile art. 12²”. Or, varianta inițială propusă prin sintagma „act administrativ de expropriere” lipsește norma citată de un caracter clar și precis - calități fundamentale a unei norme juridice.</p>	Se acceptă
28.	<p>La Art. III, alin. (2), pentru a nu lăsa loc de interpretări, este oportun de evidențiat momentul când începe desfășurarea procedurii de expropriere. Astfel, după sintagma „procedurilor de expropriere” norma se va completa cu sintagma „care sunt declarate de utilitate publică, interes național sau local”.</p>	Se acceptă

Ministerul Finanțelor	29.	La art. 9 alin. (7) se propune completarea cererii cu datele bancare ale proprietarului.	Se acceptă
	30.	La art. 12 ² alin. (7) și art. 12 ³ alin. (2) urmează a fi exclus cuvântul ”reprezentantului”.	Se acceptă
	31.	La fel, considerăm că este necesară specificarea în proiect a unui termen de păstrare a mijloacelor bănești pe contul trezorerial al expropriatorului, iar după expirarea căruia sumele respective să fie transferate de pe contul trezorerial al expropriatorului la bugetul de stat/bugetul local. În cazul restituirii mijloacelor bănești la bugetul de stat/bugetul local, de stabilit că acestea pot fi solicitate de către proprietar pe cale judiciară (a se vedea în acest sens o procedură similară, prevăzută de pct. 18 subpct. 6)-8) din Regulamentul cu privire la procedura de executare a hotărârilor și deciziilor Curții Europene a Drepturilor Omului, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 889/2016.	Se acceptă
Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale	32.	<p><i>Ab initio</i> se constată că autorul proiectului de lege (Ministerul Justiției) propune modificarea Legii exproprierii pentru cauză de utilitate publică nr.488/1999 (Art.I) și a Legii nr.523/1999 cu privire la proprietatea publică a unităților administrativ-teritoriale (Art.II), în vederea soluționării și clarificării unor situații apărute în contextul procedurilor de expropriere pentru cauze de utilitate publică. De altfel, necesitatea revizuirii prevederilor Legii exproprierii pentru cauză de utilitate publică nr.488/1999, este determinată inclusiv și de faptul că prevederile acestei legi sunt generice și nu aduc claritate asupra tuturor aspectelor ce derivă din derularea respectivelor proceduri de expropriere.</p> <p>Din aceste considerente, în contextul înaintării prezentului proiect, devine necesară examinarea suplimentară a prevederilor legilor recent adoptate, prin care s-au reglementat „proceduri speciale” de expropriere și care pot fi încorporate în textul proiectului, întrucât descriu unele aspecte importante care apar în acest proces și care, sunt</p>	<p>În contextul remarcii autorului avizului, vom preciza faptul că includerea în calitate de contrasemnatar al ministrului infrastructurii și dezvoltării regionale nu a fost realizată doar din considerente formale, or, se va reține faptul că potrivit prevederilor art. III alin. (3) din proiect, „(3) Guvernul, în termen de un an de la intrarea în vigoare a prezentei legi, va realiza o evaluare detaliată a situației referitoare la procedurile de expropriere necesare pentru realizarea unor lucrări de interes național, care sunt în curs de desfășurare la data intrării în vigoare a legii și va decide asupra oportunității continuării lucrărilor pentru cauză de utilitate publică aferente procedurilor respective. În cazul în care se constată inoportunitatea continuării acestora, Guvernul va elabora și va înainta cu titlu de inițiativă legislativă proiectele actelor de renunțare la lucrările pentru cauză de utilitate publică.”.</p> <p>În acest sens, reieșind din considerentul că Guvernul asigură realizarea sarcinilor atribuite de legi, în mod</p>

	<p>inerente a fi reflectate în prevederile Legii nr.488/1999, pentru a evita ulterior aprobarea de „proceduri speciale” (cum ar fi: prevederile Legii nr.296/2022 privind declararea utilității publice de interes național pentru lucrările de construcție a apeductului magistral Chișinău – Strășeni – Călărași, ale Legii nr.120/2022 privind declararea utilității publice de interes național a lucrărilor de construcție a liniei electrice aeriene (LEA) 400 kV de transport al energiei electrice Vulcănești – Chișinău și a stației Back-to-Back Vulcănești, etc.).</p> <p>În context, se prezintă unele obiecții și propuneri de îmbunătățire a proiectului, după cum urmează:</p> <p>1. Cu referire la includerea ministrului infrastructurii și dezvoltării regionale în Lista contrasemnatarilor, menționăm ca indispensabilă excluderea acestuia, având în vedere că modificările propuse ținesc perfecționarea reglementării juridice din domeniul exproprierii pentru cauză de utilitate publică, care fac obiect al Legii nr.488/1999, lege care conține norme juridice generale aplicabile tuturor raporturilor sociale sau subiecților de drept, fără însă a-și pierde caracterul de generalitate, nefiind vorba de careva norme speciale care se conțin în acte normative dintr-un anumit domeniu de competență al Ministerului Infrastructurii și Dezvoltării Regionale.</p> <p>Ori, legiuitorul stabilește la art.50 alin.(4) al Legii nr.100/2017 cu privire la actele normative că: „În conformitate cu prevederile art.102 alin.(4) din Constituția Republicii Moldova și Legii nr.136/2017 cu privire la Guvern, hotărârile adoptate de Guvern se contrasemnează de ministrii care au obligația punerii acestora în aplicare”.</p> <p>Subsecvent evocăm că, la art.36 alin.(2) al Legii nr.136/2017 cu privire la Guvern este regularizat faptul că: „Hotărârile și ordonanțele se contrasemnează de ministrii care au obligația punerii în aplicare a acestora și/sau care sunt responsabili de domeniile de activitate care intră</p>	<p>efectiv, prin intermediul ministerelor, ca organe centrale de specialitate, vom atrage atenția că Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale, în mod particular, a fost promotor al unor proiecte de declarare a utilității publice pentru anumite lucrări de interes național (inclusiv a celor menționate în aviz - <i>proiectul de lege privind declararea utilității publice de interes național a lucrărilor de construcție a apeductului magistral Chișinău – Strășeni – Călărași (număr unic 351/MIDR/2022); proiectul de lege privind declararea utilității publice de interes național a lucrărilor de construcție a liniei electrice aeriene (LEA) 400 kV de transport al energiei electrice Vulcănești–Chișinău și a stației Back-to-Back Vulcănești (număr unic 518/MIDR/2022)</i>), motiv pentru care considerăm oportună menținerea ministrului infrastructurii și dezvoltării regionale în calitate de contrasemnatar al proiectului (în contextul asigurării implementării prevederilor art. III alin. (3) din proiect).</p>
--	--	---

	<p>parțial sau integral în obiectul de reglementare al actului contrasemnat”.</p> <p>Totodată menționăm că, potrivit prevederilor art.9 alin.(1) și (3) din Legea nr.98/2012 privind administrația publică centrală de specialitate: „Ministerele sunt organe centrale de specialitate ale statului care asigură realizarea politicii guvernamentale în domeniile de activitate care le sunt încredințate. Între ministere se repartizează chestiunile ce țin de politicile statului în diferite domenii, responsabilitatea pentru elaborarea și promovarea cărora le revine membrilor Guvernului în conformitate cu Constituția și legile Republicii Moldova, cu excepția domeniilor care sunt încredințate conducătorilor autorităților administrative autonome constituite de Parlament”.</p> <p>În această ordine de idei, exercițiul de contrasemnare a unui proiect de act normativ nu poate fi perceput ca unul formal și/sau declarativ, deoarece implică obligația directă a asigurării controlului asupra executării acestuia de către conducătorul autorității publice contrasemnatare, iar mecanismul de monitorizare a executării/implementării actului denotă un amplu proces de identificare a gradului de aplicare și executare a normelor legale, de determinare a măsurii în care obiectivele actului au fost realizate, de identificare a consecințelor neprevăzute sau negative, precum și de elaborare a recomandărilor privind modalitatea de remediere a efectelor negative.</p>	
33.	<p>2. Cu referire la necesitatea uniformizării terminologice a Legii nr.488/1999 cu prevederile Legii nr.303/2013 privind serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare, se propune ca în cazul articolului 5 alineatul (1) litera e) al Legii exproprierii pentru cauză de utilitate publică, după cuvântul „canalizare” să se completeze cu cuvintele „epurare și evacuare a apelor uzate”.</p>	Se acceptă

	<p>34. 3. Cu referire la reglementarea aspectelor ce țin de „excluderea/retragerea din circuitul agricol sau silvic a terenurilor afectate de lucrările de interes național”, se propune completarea proiectului cu articolul 8¹ cu următorul cuprins:</p> <p>„Articolul 8¹. Excluderea/retragerea din circuitul agricol sau silvic a terenurilor afectate de lucrările de interes național</p> <p>(1) Excluderea/retragerea din circuitul agricol sau silvic a terenurilor afectate de lucrările de interes național este:</p> <p>a) definitivă, în cazul terenurilor afectate permanent de lucrările de interes național;</p> <p>b) temporară, în cazul terenurilor afectate pe durata lucrărilor de interes național.</p> <p>(2) Excluderea din circuitul agricol sau silvic a terenurilor afectate de lucrările de interes național se va efectua fără compensarea pierderilor.”.</p> <p>Ori, prevederile actuale ale art.11 din Legea nr.1308/1997 privind prețul normativ și modul de vânzare-cumpărare a pământului, prevede expres că „excluderea terenurilor din categoriile de terenuri cu destinație agricolă și ale fondului silvic, precum și din circuitul agricol, și atribuirea lor la alte categorii de terenuri se face atât în interesele publice, cât și în interesele deținătorilor de terenuri”.</p> <p>De asemenea, art.12 alin.(3) din Legea nr.1308/1997 stabilește că: „compensarea pierderilor cauzate de excluderea terenurilor din categoriile de terenuri cu destinație agricolă și ale fondului silvic se efectuează în toate cazurile de către persoanele fizice și persoanele juridice interesate, indiferent de scopul excluderii terenurilor și tipul de proprietate asupra lor”. Iar, conform art.13 din aceeași lege, pierderile cauzate de excluderea terenurilor din categoriile de terenuri cu destinație agricolă și ale fondului silvic, precum și din circuitul agricol, se compensează pornind de la tarifele pentru calcularea</p>	<p>Se acceptă</p>
--	--	--------------------------

	<p>prețului normativ al pământului, specificate la poziția a III-a din anexă.</p> <p>Prin urmare, se propune completarea proiectului de lege cu prevederi care ar dispune că, în situația excluderii din circuitul agricol sau silvic a terenurilor agricole/silvice afectate de lucrările de interes național nu se vor compensa pierderile legate de acest proces.</p>	
<p>35.</p>	<p>4. Cu referire la necesitatea revizuirii prevederilor „în termen de 10 zile” de la publicarea actului de declarare a utilității publice pentru executarea acțiunilor de înaintare a propunerii de expropriere (stabilit la art.9 alin.(1) din Legea nr.488/1999), se propune utilizarea noțiunii generice „în termen rezonabil” sau eventual „în termen de 12 luni, cu prelungirea acestuia în cazuri justificate”. Întrucât, în termenul de 10 zile, fizic nu pot fi executate acțiunile pentru formularea propunerii de expropriere, deoarece propunerea, obligatoriu urmează să conțină și oferta de despăgubire, iar pentru determinarea cuantumului despăgubirii la valoarea reală, urmează ca bunurile expropriate cel puțin să fie supuse unei evaluări (procedura de achiziție de valoare mică necesită timp pentru derularea acesteia, ulterior – este necesar un termen pentru întocmirea raportului de evaluare 30 zile).</p> <p>La fel, există cazuri când pentru exproprierea unei porțiuni de teren este necesar studiul privind posibilitatea formării bunului imobil, care este necesar pentru analiza aspectelor economice, juridice și tehnice (adică: dacă e posibil sau nu de format prin separare porțiunea care necesită a fi expropriată, sau va fi necesară exproprierea integrală a terenului).</p> <p>Astfel, termenul dat nu poate fi respectat și în cazul când sunt expropriate un număr mai mare de bunuri (de exemplu, pentru construcția drumurilor), unde numai pentru procedurile de identificare a terenurilor, proprietarilor, domiciliul acestora – este necesar foarte mult timp</p>	<p>Se acceptă</p> <p>Prin intermediul proiectului, la art. 9 alin. (1), cuvintele „în termen de 10 zile de la publicarea actului de declarare a utilității publice” se vor substitui cu cuvintele „în termeni rezonabili, reieșind din specificul lucrărilor de utilitate publică și numărul/natura bunurilor expropriate.”.</p>

	<p>(interpelări la Ministerul Justiției - pentru a stabili dacă a fost sau nu deschis dosarul succesoral pentru a stabili față de cine să fie înaintată propunerea de expropriere, interpelare la Agenția Servicii Publice - pentru a identifica domiciliul expropriatului, etc.).</p> <p>În aceste condiții, având în vedere că până la înaintarea propunerii de expropriere urmează a fi realizate obligatoriu un șir de acțiuni pentru care se alocă timp îndelungat, se propune excluderea unui termen expres prevăzut în „zile”, cu includerea prevederii că propunerea de expropriere se face „într-un termen rezonabil”. În cazul neacceptării propunerii de excludere a unui termen concret, se propune stabilirea unui termen de „12 luni, cu posibilitatea prelungirii acestuia în cazuri justificate” pentru realizarea acestei etape.</p>	
<p>36.</p>	<p>5. Cu referire la completarea aspectelor ce țin de „măsurile care preced propunerea de expropriere”, se propune completarea articolului 9 cu alineatele (1¹) și (1²) cu următorul cuprins:</p> <p>„(1¹) După declararea utilității publice, expropriatorul asigură efectuarea complexului de lucrări cadastrale și de organizare a teritoriului (identificarea bunurilor proprietate privată, delimitarea proprietății publice, corectarea erorilor comise la atribuirea terenurilor proprietate publică, modificarea planurilor cadastrale, elaborarea planurilor geometrice, formarea bunurilor imobile, elaborarea proiectelor de organizare a teritoriului, după necesitate, elaborarea studiilor pedologice și întocmirea dosarelor de schimbare a categoriei de destinație a terenurilor), evaluarea despăgubirilor și întocmirea informațiilor sistematizate privind transmiterea în proprietatea/folosința statului a bunurilor imobile ce constituie obiecte ale exproprierii.</p> <p>(1²) Concomitent cu identificarea proprietarilor și/sau, după caz, a titularilor de alte drepturi asupra bunurilor imobile ce</p>	<p>Se acceptă</p>

	<p>constituie obiecte ale exproprierii, la cererea expropriatorului se instituie:</p> <p>a) interdicția de înstrăinare sau grevare a bunurilor imobile prevăzute pentru expropriere, exceptând transmiterea respectivelor bunuri imobile în proprietatea sau în folosința statului/unității administrativ teritoriale. Notarea interdicției de înstrăinare a obiectelor exproprierii se înregistrează în registrul bunurilor imobile de către organul cadastral, cu prezentarea de către expropriator a listei bunurilor afectate de expropriere;</p> <p>b) interdicția eliberării actelor permise pentru executarea lucrărilor de construcție pentru bunurile imobile sau partea/părțile de bun imobil afectate de expropriere.”.</p> <p>Importanța includerii acestor prevederi derivă din necesitatea stabilirii sarcinilor și acțiunilor ce trebuie să fie realizate de către expropriator după declararea utilității publice, pentru a asigura coerența și predictibilitatea procedurii de expropriere.</p>	
37.	<p>6. Cu referire la termenul de soluționare a întâmpinărilor de către comisie (art.11 alin.(1)), se propune la alineatul (1) articolul 11, substituirea textului „în termen de 30 de zile” cu textul „în termen de 60 de zile”.</p> <p>Majorarea termenului în interiorul căruia va fi examinată întâmpinarea este necesară din motiv că în componența comisiei desemnate, actualmente, fac parte și persoane desemnate din partea proprietarilor conform alin.(3), participarea cărora este benevolă și din cont propriu. Respectiv, în termenul dat, urmează a fi asigurată înștiințarea legală a tuturor membrilor și a proprietarilor care au depus întâmpinarea, pentru a asigura cvorumul pentru soluționarea întâmpinărilor și inevitabil, asigurarea dreptului expropriatului de a participa la examinarea întâmpinării depuse.</p>	Se acceptă
38.	<p>7. Cu referire la soluționarea unor aspecte aferente desemnării membrilor în comisia de soluționare a</p>	Se acceptă

	<p>întâmpinărilor (art.11 alin.(3)), se propune la alineatul (3) articolul 11, substituirea textului „3 proprietari de imobile aleși prin tragere la sorți sau prin vot din numărul proprietarilor de imobile” cu textul „3 consilieri ai consiliului local”.</p> <p>La moment, prevederile alineatului (3) al articolului 11 stabilesc că: „în cazul în care se face exproprierea imobilelor sau a drepturilor patrimoniale asupra imobilelor, în componența comisiei vor fi incluși și 3 proprietari de imobile aleși prin tragere la sorți sau prin vot din numărul proprietarilor de imobile din municipiul, orașul sau satul în care sunt situate imobilele propuse exproprierii”. Aceste prevederi sunt dificil de realizat, întrucât nu există o claritate asupra modalității de realizare a „tragerii la sorți” sau „prin vot” din numărul proprietarilor de imobile din municipiul, orașul sau satul în care sunt situate imobilele supuse exproprierii, inclusiv și a nivelului de înțelegere de către aceste eventuale persoane identificate a aspectelor ce vizează exproprierea și a rolului acestora în cadrul activității comisiei de soluționare a întâmpinărilor.</p>	
<p>39.</p>	<p>8. Cu referire la necesitatea revizuirii termenului de „5 zile” (stabilit la art.12 alin.(3) din Legea nr.488/1999), se propune la alineatul (3) articolul 12, substituirea textului „5 zile” cu textul „15 zile”.</p> <p>Această propunere este argumentată de situațiile când comisia de soluționare a întâmpinărilor, de regulă, examinează mai multe întâmpinări și nu se încadrează în termenul stabilit pentru a comunica deciziile motivate ale acesteia. Mai mult ca atât, termenul prevăzut în redacția actuală nu poate fi asigurat, având în vedere că perfectarea procesului-verbal al comisiei, avizarea acestuia de către președinte și secretar, elaborarea proiectelor de decizii cu asigurarea contrasemnării acestora de către toți membrii comisiei, dar și informarea oficială a expropriaților (cu</p>	<p>Se acceptă</p>

	anexarea deciziei comisiei) – presupune o perioadă extinsă de timp.	
40.	<p>9. Cu referire la reglementarea aspectelor ce țin de determinarea „cuantumului despăgubirii”, se propune completarea proiectului, la articolul 12¹ cu alineatul (3) cu următorul cuprins:</p> <p>„(3) Determinarea cuantumului despăgubirii se stabilește în baza rapoartelor de evaluare cu respectarea criteriilor prevăzute de legislație. Rapoartele de evaluare sunt elaborate de către evaluatori, titulari ai certificatelor de calificare, eliberate în modul stabilit de legislație.”.</p> <p>Raționamentul acestei propuneri este determinată de lipsa prevederilor care ar stabili reglementări clare în baza cărora se iau deciziile privind determinarea cuantumului despăgubirii.</p>	Se acceptă
41.	<p>10. Cu referire la concretizarea unor aspecte ce țin de imposibilitatea suspendării/sistării procedurii de expropriere, redacția propusă la alineatul (4) al articolului 13, propunem substituirea cuvintelor „obiectivele de utilitate publică” cu cuvintele „lucrările de utilitate publică”, ori Legea nr.488/1999 nu operează cu noțiunea de „obiectivele de utilitate publică”.</p>	Se acceptă
42.	<p>11. Propuneri de completare a proiectului de lege cu modificări ale Codului fiscal nr.1163/1997, în scopul reflectării despăgubirilor acordate în contextul procedurilor de expropriere în sursele de venit neimpozabile, referitor la completarea articolului 20 din Codul fiscal nr.1163/1997 cu litera d9) cu următorul cuprins:</p> <p>„d9) sumele primite de către persoanele fizice sau juridice ca despăgubire pentru bunurile expropriate pentru cauze de utilitate publică.”.</p> <p>Aceste modificări sunt oportune în contextul în care exproprierea reprezintă, transferul de bunuri și de drepturi patrimoniale din proprietate privată în proprietate publică, transferul către stat de bunuri proprietate publică ce aparțin</p>	Se acceptă

	<p>unei unități administrativ-teritoriale sau, după caz, cedarea către stat sau către o unitate administrativ-teritorială a drepturilor patrimoniale, în scopul efectuării de lucrări pentru cauză de utilitate publică de interes național sau de interes local, după o dreaptă și prealabilă despăgubire.</p> <p>Prin urmare, este de datoria statului să scutească persoanele afectate de procedura de expropriere, de plata impozitelor ce rezultă din sumele primite ca despăgubire pentru bunurile expropriate pentru cauză de utilitate publică.</p>	
43.	<p>12. Cu referire la art.III, propunem completarea prevederilor cu aspecte ce ar reglementa procedurile inițiate până la modificările operate prin proiectul de lege. În acest sens, insistăm ca fiind necesare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - la alineatul (2), excluderea cuvintelor „în exclusivitate” din redacția propusă; - la art.III, completarea cu următoarele alineate: <p>„(5) Prevederile prezentei legi sunt aplicabile procedurilor de expropriere de interes național aprobate prin legi anterioare, dacă procedurile de expropriere sunt în curs de desfășurare, cu excepția litigiilor care deja se află pe rolul instanțelor de judecată.</p> <p>(6) Litigiile pe cauzele de expropriere aflate pe rol în cadrul instanțelor judecătorești până la intrarea în vigoare a prezentei legi, vor fi soluționate în conformitate cu prevederile în vigoare la data adresării în instanța de judecată.”.</p> <p>Propunerile exprimate sunt argumentate prin prisma prevederilor art.7 alin.(2) din Codul civil al Republicii Moldova nr.1107/2002, care admite că legea nouă este aplicabilă situațiilor juridice în curs de realizare la data intrării sale în vigoare. Acestui scop, explicăm că aplicabilitatea legii noi situațiilor în curs de realizare va genera reducerea costurilor/timpului pentru examinarea proceselor de judecată care urmează a fi intentate în condițiile dezacordului în privința cuantumului</p>	<p>Se acceptă parțial</p> <p>Prevederile respective din proiect vor fi ajustate corespunzător în vederea includerii suplimentare a ideilor sugerate de autorul avizului.</p>

		<p>despăgubirii. Ori actualmente, majoritatea cazurilor litigioase aflate pe rolul instanței de judecată și inițiate de expropriator, sunt generate de dezacordul expropriatului referitor la cuantumul despăgubirii. În celelalte cazuri, conform precedentului judiciar, obiectul litigiului îl constituie situațiile succesiunilor nedeschise sau a moștenitorilor necunoscuți, lipsa datelor despre proprietarii actuali și/sau a unor dovezi ce atestă dreptul de proprietate ori privind procedura de transfer a dreptului de proprietate asupra bunurilor din proprietatea privată a persoanelor fizice sau juridice în proprietatea publică a statului.</p>	
	44.	<p>13. Cu referire la Nota informativă la proiectul legii, facem mențiunea importantă despre necesitatea respectării Structurii consacrate în anexa nr.1 la Legea nr.100/2017 cu privire la actele normative, și respectiv, completării Notei cu compartimentele lipsă. Conex, remarcăm că expertizele anticorupție și juridică sunt evaluări obligatorii în sensul art.35 și 37 ale Legii nr.100/2017 cu privire la actele normative, iar în conformitate cu prevederile art.34 alin.(1) și (8) al Legii nr.100/2017 cu privire la actele normative: „Expertiza proiectului de act normativ este efectuată concomitent cu avizarea și consultarea publică, iar concluziile expertizelor sunt expuse în nota informativă la proiectul de act normativ”.</p>	<p>Nota informativă va fi completată cu concluziile expertizei anticorupție în momentul în care autorul proiectului o va recepționa de la Centrul Național Anticorupție, or, la moment, Centrul, reieșind din prevederile art. 25 alin. (3) lit. a), art. 28 alin. (4) al Legii integrității nr.82/201, menționează că expertiza anticorupție, în calitate de măsură de control al integrității în sectorul public, se va efectua doar asupra proiectului definitivat în baza propunerilor și obiecțiilor expuse în procesul de avizare și/sau de consultare a părților interesate.</p> <p>Cu referire la expertiza juridică, se va remarca faptul că în conformitate cu art. 37 alin. (1) din Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative, aceasta se realizează de către Ministerul Justiției. Prin urmare, precizăm că aspectele ce formează obiectul analizei efectuate cu ocazia întocmirii expertizei juridice, au fost examinate de către reprezentanții ministerului în contextul elaborării prezentului proiect.</p>
<p>Oficiul Avocatului Poporului</p>	45.	<p>Avocatul Poporului a consultat din oficiu proiectul Hotărârii Guvernului cu privire la aprobarea proiectului de lege privind modificarea unor acte normative (sporirea celerității procedurilor de expropriere) plasat pe https://particip.gov.md/ro/document/stages/proiectul-</p>	

hotararii-guvernului-cu-privire-la-aprobarea-proiectului-de-lege-privind-modificarea-unor-acte-normative-sporirea-celeritatii-procedurilor-de-expropriere/11067 și prezintă opinia în cauză.

Instituția exproprierii pentru cauză de utilitate publică este privită în primul rând ca un mijloc prin care se aduce atingere dreptului la proprietate, protejat de art. 1 al Protocolului adițional la Convenția pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale.

De-privarea de proprietate este una din cele mai severe ingerințe al statului în realizarea dreptului de proprietate, deoarece lipsește persoana de bunul ce-i aparține, „distruge dreptul de proprietate” prin transferarea titlului de la o persoană către stat sau altă autoritate publică sau către un alt terț.

Jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului cuprinde o vastă listă de exemple când statul a fost condamnat pentru acțiuni abuzive în raport cu deținătorii de bunuri. Republica Moldova nu este excepție, un caz recent fiind Mocanu și alții vs Moldova. Curtea a constatat încălcarea procedurilor legale de expropriere a terenurilor agricole deținute de către reclamanți: lipsa unei declarații de utilitate publică; nerespectarea procedurilor de expropriere stabilite de legea aplicabilă; în caz de dezacord cu condițiile de expropriere, transferul dreptului de proprietate nu poate fi efectuat decât în temeiul unei hotărâri judecătorești; statul a însușit terenurile reclamanților fără să le plătească mai întâi despăgubiri în această privință și fără a recurge la un proces judiciar; instanțele din Republica Moldova au aprobat exproprierea de facto prin faptul că au considerat că reclamanții au fost privați de proprietatea lor în scopuri publice.

Noul proiect de lege prin care se intenționează modificarea Legii exproprierii pentru cauză de utilitate publică nr. 488/1999, în scopul sporirii celerității procedurilor de

	<p>expropriere, conține prevederi ce ar putea pregăti un teren pentru variate forme de încălcări ale dreptului la proprietate.</p> <p>În textul ce urmează sunt expuse principalele prevederi ce impun obiecții față de ele:</p> <p>1. În pct. 4 se indică abrogarea alin. (4) din art. 9 - În cazul exproprierii de locuință sau teren, proprietarului i se va propune în proprietate o altă locuință sau un alt teren. Dacă costul locuinței propuse sau al terenului propus este mai mic decât cel al locuinței expropriate sau al terenului expropriat, expropriatorul va plăti diferența dintre costul locuinței expropriate sau al terenului expropriat și cel al locuinței propuse sau al terenului propus.</p>	<p>A se vedea opinia Ministerului Justiției la observația cu nr. 8.</p>
46.	<p>2. La pct. 6 se propune completarea legii cu art. 12² Emiterea deciziei de expropriere. Potrivit alin. (2) contestația asupra deciziei de expropriere nu suspendă transferul dreptului de proprietate asupra bunurilor în cauză, iar reclamantul nu poate formula pe marginea deciziei de expropriere o cerere cu privire la suspendarea executării actului administrativ individual contestat, în conformitate cu prevederile art. 214 din Codul administrativ.</p> <p>Alin. (10) din art. 12² - Prin derogare de la prevederile art. 139 alin (1) din Codul administrativ, transferul dreptului de proprietate asupra bunurilor din proprietatea privată a persoanelor fizice sau juridice în proprietatea publică a expropriatorului operează de drept la data emiterii actului administrativ de expropriere de către expropriator, ulterior consemnării sumelor aferente despăgubirii.</p>	<p>Justificarea soluțiilor date din proiect a fost expusă în cuprinsul notei informative, fiind necesar a se menționa faptul că ea nu este o inovație realizată de autorul proiectului, o reglementare similară și în legislația din alte state (a se vedea legislația din domeniu a României).</p>
47.	<p>3. Pct. 8 vine cu un nou conținut al alin. (1) din art. 13 care, la fel, limitează expropriatul în posibilitatea de a contesta transferul dreptului de proprietate.</p>	<p>Justificarea soluțiilor date din proiect a fost expusă în cuprinsul notei informative, fiind necesar a se menționa faptul că ea nu este o inovație realizată de autorul proiectului, o reglementare similară și în legislația din alte state (a se vedea legislația din domeniu a României).</p>

	<p>48. 4. Este atins și dreptul de retenție al expropriatului, care poate reține bunul până la data emiterii actului administrativ de expropriere conform modificării art. 20.</p>	<p>Nu aderăm la concluzia autorului avizului privind atingerea dreptului de retenție a expropriatului, or, după cum poate fi observat din cuprinsul art. 12² alin. (1) din proiect, emiterea actului administrativ de expropriere urmează a fi precedată în toate cazurile de consemnarea sumele de bani datorate cu titlu de despăgubire expropriaților.</p>
	<p>49. Proiectul nu prevede un termen în decursul căruia decizia de expropriere se aduce la cunoștința expropriatului. Dacă să cumulăm caracterul de titlu executoriu al deciziei de expropriere, transferul dreptului de proprietate la data emiterii deciziei, imposibilitatea formulării unei cereri de suspendare a executării actului administrativ individual și retenția bunului doar până la data emiterii deciziei de expropriere, se creează premise majore pentru încălcări ale dreptului la proprietate. Efectiv, expropriatul este limitat în posibilitățile de apărare în fața unei exproprieri abuzive. Deși art. 1 din Protocolul nr. 1 nu conține cerințe procedurale explicite, existența unor obligații pozitive cu caracter procedural în temeiul acestei dispoziții a fost recunoscută de Curte atât în cauzele care implicau autoritățile statului (Jokela împotriva Finlandei, pct. 45; Zehentner împotriva Austriei, pct. 73), cât și în cauzele care implicau doar părți private. Curtea Constituțională reține că exproprierea este una din cele mai severe măsuri care poate fi luată cu privire la dreptul de proprietate privată, deoarece nu este doar o simplă limitare a dreptului, ci duce la pierderea acestuia. Exproprierea urmează a fi precedată de o despăgubire a titularului bunului. De asemenea, cu privire la compensația acordată titularului dreptului de proprietate pentru privarea de dreptul său, Curtea Europeană a reținut că, în absența unei compensații reparatorii, art. 1 din Protocolul nr. 1 nu ar asigura decât o protecție iluzorie și ineficace a dreptului de proprietate, în</p>	<p>Se acceptă parțial Proiectul va fi completat cu o prevedere expresă ce va stabili că decizia de expropriere se va notifica destinatarilor în condițiile generale ale Codului administrativ. Cu referire la celelalte aserțiuni ale autorului avizului, vom remarca faptul că simpla invocare a unor cauze examinate de către Curtea Europeană a Drepturilor Omului, fără o analiză și relaționare detaliată a considerentelor hotărârilor Curții Europene la prevederile proiectului, cu expunerea unor concluzii deduse în această analiză, nu întrunește cerințele cu privire la necesitatea expunerii motivate a obiecțiilor/proponerilor în cuprinsul avizului, fixate în cuprinsul art. 33 alin. (1) din Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative.</p>

totală contradicție cu dispozițiile Convenției (cauza James și alții vs Marea Britanie, hotărârea din 22 februarie 1986).⁵ Indemnizarea trebuie să fie stabilită și plătită cât mai aproape de momentul preluării bunului, instanța europeană statuând că plata indemnizației după privarea de proprietate nu este în sine condamnabilă, în afara unei întârzieri nejustificate, prelungite în timp. O întârziere excesivă a plății indemnizației agravează pierderea financiară a persoane vizate, datorată efectelor devalorizării monetare, și poate fi privită la rândul său ca o atingere gravă a substanței dreptului de proprietate, afectând proporționalitatea între interesele colectivității și cele private.

Garanția obținerii unei prealabile și drepte despăgubiri își pierde esența din considerentul că, odată cu emiterea actului administrativ are loc transmiterea dreptului de proprietate, iar expropriatul este lipsit atât de posibilitatea de suspendare a executării lui, cât și de retenția bunului, fapt care denotă o vădită ingerință în exercitarea dreptului de proprietate, plasând persoana în dezavantaj.

Cele descrise confirmă ideea, conținută în nota informativă la proiect, că modificările pentru „sporirea celerității procedurilor de expropriere” în scopuri mărețe de utilitate publică sunt rezultatul dorinței statului de a nu rata oportunitățile de finanțare de la diverși parteneri de dezvoltare, chiar și cu prețul încălcării drepturilor omului.

În situația în care statul, în virtutea prevederilor legale în vigoare, și-a permis exproprierea persoanelor într-un mod ilicit, obținând condamnări la CtEDO, este foarte mare probabilitatea că acestea vor continua mai pronunțat în condițiile transmiterii imediate a dreptului de proprietate, odată cu emiterea deciziei de expropriere.

Concluzionând, considerăm că modificările (specificate anterior) propuse lipsesc persoana de imunitatea în fața

		exproprierilor abuzive și nu sunt corelate cu abordarea bazată pe drepturile omului.	
<i>Cancelaria de Stat</i>		Lipsă de obiecții și propuneri	